

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Hana Blahová

Kyberšikana a její výskyt na prvním stupni základních škol

Olomouc 2019

vedoucí práce: PhDr. René Szotkowski, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Kyberšikana a její výskyt na prvním stupni základních škol“ vypracovala samostatně a zapsala jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne

.....

Hana Blahová

Poděkování

Děkuji vedoucímu závěrečné práce PhDr. Renému Szotkowskému, Ph.D., za jeho cenné rady a čas, který mi věnoval při řešení dané problematiky. Dále mé poděkování patří ředitelce, učitelům a žákům základní školy, na které probíhalo výzkumné šetření.

OBSAH

ÚVOD.....	5
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ A KYBERŠIKANA.....	8
1.1. Pojem rizikové chování	8
2. ŠIKANA A KYBERŠIKANA.....	10
2.1. Definice šikany a kyberšikany	10
2.2. Kyberšikana.....	12
2.2.1. Disinhibiční efekt	12
2.3. Srovnání šikany a kyberšikany.....	13
3. SPECIFIKA KYBERŠIKANY NA PRVNÍM STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL	16
3.1. Žáci prvních stupňů základních škol.....	16
3.2. Způsoby kyberšikany u dětí na prvním stupni základních škol	17
3.3. Druhy kyberšikany	18
3.4. Možné dopady kyberšikany u dětí na prvních stupních základních škol	18
4. PREVENCE A ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY	20
4.1. Prevence kyberšikany na úrovni státu	20
4.1.1. Národní strategie Primární prevence pro období 2019-2027	21
4.1.2. Programy proti kyberšikaně.....	22
4.2. Prevence a řešení kyberšikany na školách	23
4.3. Prevence a řešení kyberšikany v rodinách	24
II. PRAKTICKÁ ČÁST	26
5. ZHODNOCENÍ AKTUÁLNOSTI DANÉHO TÉMATU	27
6. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	30
6.1. Cíle a problémy výzkumného šetření	30
6.2. Výběr vzorku do výzkumného šetření.....	31
6.3. Metoda sběru dat	31
7. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	33
8. DISKUZE	47
ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	51
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM GRAFŮ	57
SEZNAM PŘÍLOH	58
ANOTACE	

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je “Kyberšikana a její výskyt na prvním stupni základních škol”.

Téma kyberšikany a šikany obecně mě velice zaujalo už vzhledem k jeho aktuálnosti. Už v mateřských školách se vyskytuje “šikana”. Nemůžeme zde mluvit o pravé šikaně, pod kterou si představíme fyzické či psychické trýznění, vydírání, posměchy, ale zárodky šikany se zde objevují. Když můj tříletý syn začal navštěvovat mateřskou školu, těšil se na nové kamarády, ale netušili jsme, že se i mezi tak malými dětmi najde malý agresor, který „bouchá“ děti do břicha, nadává jim, postrkuje je. Osobně jsem slyšela, jak mého syna ten dotyčný chlapeček vulgárně oslovil a reakce jeho tatínka nebyla vůbec žádná. Myslím, že rodiče svojí výchovou mohou hodně ovlivnit. Možná kdyby tatínek vysvětlil svému „agresivnímu“ synovi, že se to neříká a že příště, až to někomu řekne, „dostane na zadek“, nebylo by tolik agresivních dětí na českých školách. Na prvním stupni je zcela běžné shazování věcí z lavice, brání svačin, posměch za nemoderní oblečení a děti se pak bojí chodit do školy, simulují onemocnění a podle toho se odvíjí i jejich prospěch.

Na agresivním chování žáků se nepodílí jen školní prostředí. Velký vliv má i rodina, ve které dítě vyrůstá a výchova, které se mu dostává. Šikana patří mezi nejzávažnější negativní jevy v současné škole. Není to jenom pedagogický problém, ale také sociální. Ten, kdo byl někdy šikanován, si může nést psychické následky celý život.

O šikaně se už toho mnohé napsalo a řeklo a většina populace by dokázala vysvětlit pojem šikana. Ale o kyberšikaně, která se ze šikany vydělila, nemá spousta lidí žádné informace. Chtěla bych říci, že kyberšikana je z mého pohledu snad ještě vážnější, než šikana jako taková. V dnešní době moderních technologií jsou lidé celkově velmi ohroženi kyberšikanou.

Impulzem pro téma mé bakalářské práce byla 4. třída základní školy, na které pracuji jako asistentka pedagoga. Právě ve 4. třídě, kterou navštěvují děti kolem devíti let, se objevila kyberšikana prostřednictvím mobilního telefonu. Není dnes výjimkou, že děti už ve druhé třídě základní školy, vlastní mobilní telefony s možností připojení na internet, tablety a jiná zařízení.

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat kyberšikanu na prvních stupních základních škol a dále zjistit aspekty kyberšikany na prvním stupni základních škol. Z hlavního cíle bakalářské práce se odvíjí cíle dílčí, teoretické a empirické.

Prvním teoretickým cílem bakalářské práce je začlenit kyberšikanu do systému rizikového chování. Dalším teoretickým cílem je srovnat kyberšikanu a šikanu. Dále určíme specifika kyberšikany na prvním stupni základních škol a posledním cílem je shrnout možnosti prevence kyberšikany. V praktické části budou cíle následující. Zjistíme, zda se děti setkávají s projevy kyberšikany, zda mají volný přístup k internetu nebo zda vědí, jak se v případě výskytu kyberšikany bránit.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části, kterou jsem rozdělila na čtyři kapitoly, se zabývám začleněním kyberšikany v rizikovém chování, srovnáním šikany a kyberšikany, kyberšikanou a jejím výskytem na prvním stupni základních škol a také prevencí a možnostmi řešení kyberšikany.

Praktická část je rozdělena na tři kapitoly. V první kapitole jsem zhodnotila aktuální stav řešené problematiky na základě podobných bakalářských, či diplomových prací studentů, studujících na jiných univerzitách. Ve druhé kapitole jsem popsala deskriptivní problémy a hypotézy a třetí kapitola je samotné výzkumné šetření.

Na úplný konec úvodu bakalářské práce na téma Kyberšikana a její výskyt u dětí na prvním stupni základních škol, bych velice ráda zmínila píseň s názvem Cizí zeď, kterou nazpívali ti nejlepší zpěváci jako je Lucie Bílá, Michal Malátný, Richard Krajčo, Barbora Basiková a jiní. Je to píseň Kamila Bartoška, známého pod přezdívkou Kazma. Na začátku písně říká Kamil Bartošek velice pravdivá slova: „*Žijeme v době internetu. Díky sociálním sítím může kdokoli komentovat cokoli. V historii lidstva nebylo nikdy jednodušší někomu ublížit než právě dnes.*“ Ve své písni upozorňuje na to, jak je jednoduché přes sociální síť a moderní technologie ublížit druhému člověku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části se zaměříme na začlenění kyberšikany do systému rizikového chování. Také srovnáme šikanu a kyberšikanu. Kyberšikana se ze šikany vydělila, a proto považují za důležité objasnit tyto dva jevy a pokusit se o jejich srovnání. V teoretické části se budeme také zabývat specifiky kyberšikany na prvním stupni základních škol a poslední částí bude prevence kyberšikany na školách, v rodinách, ale také zmíníme preventivní programy určené pro děti prvních stupňů základních škol, které podporuje stát. Kapitulu o preventivních programech jsem do bakalářské práce zařadila, protože téma kyberšikany je velmi aktuální a prevence proti tomuto jevu je velmi důležitá.

1. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ A KYBERŠIKANA

Dříve než se budeme zabývat kyberšikanou, považujeme za důležité začlenit kyberšikanu do systému rizikového chování, abychom věděli, kam kyberšikana patří, z čeho se vyčlenila.

1.1. Pojem rizikové chování

Vymezení pojmu rizikového chování existuje několik, například Sobotková (2014, str.48) vymezuje rizikové chování jako *„chování, které přímo nebo nepřímo ústí v psychosociální nebo zdravotní poškození jedince, jiných osob, majetku nebo prostředí“*.

Dříve bylo rizikové chování označováno pojmem sociálně patologické jevy. Dle autorů Pokorného (2003, str.77) se *„sociálně patologickým jevem obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržíváním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání, které vede k poškození zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje, a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím.“*

Pojmy “sociálně patologické jevy” a “rizikové chování” se překrývají i v některých odborných literaturách. Pojem sociální patologie značí problém, u kterého se jedná o větší společenskou závadnost. Z toho důvodu je pojem „sociálně patologický jev“ méně vhodný pro oblast sociální práce a prevence, která se liší závažností a důsledky pro jedince a společnost (Hadj Mousová, Duplinský, 2007).

Rizikové chování je často zkoumaný pojem v pedagogice a psychologii, ale také v dalších vědeckých disciplínách o člověku a společnosti (Sobotková, 2014).

Názvy, které charakterizují chování, které je nevhodné pro společnost, mohou být vzhledem k pojmové roztržitosti různé: abnormální chování, antisociální chování, sociálně patologické jevy, delikvence, nepřizpůsobivé chování a další (Sobotková, 2014).

Dle národní strategie primární prevence (2019) Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy existuje sedm základních forem rizikového chování:

- **Agrese, šikana a kyberšikana,**
- záškoláctví,

- závislostní chování, užívání návykových látek, gambling,
- rizikové sporty, rizikové chování v dopravě,
- poruchy příjmu potravy,
- negativní působení sekt
- rizikové sexuální chování.

Tučně jsme zvýraznili, kam kyberšikana spadá. Kyberšikanu řadíme do první formy rizikového chování, kam se dále řadí šikana a agrese.

Agrese, slovo odvozené z latinského aggression, popsal Hartl (2010, str.18) jako „nepřátelství, útok, útočné, či výbojné jednání vůči druhé osobě.“

Martínek (2009, str. 9) definuje agresivitu jako „útočnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresi. V širším slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem.“

Agresivní chování se ve společnosti vyskytuje v různých formách. Rozlišujeme čtyři stupně agrese. První stupeň probíhá pouze v hlavě, v myšlenkách. Druhý stupeň je charakterizovaný nadávkou. Třetí stupeň může vyústit například bouchnutím dveří, rozbitím nádobí a čtvrtý, poslední, stupeň už je charakterizován fyzickým napadením druhé osoby. (Hartl, 2010). Šikana je neobvyklá možnost agrese, která se může objevovat v prostředí školy, pracoviště, ale i v domácnosti (Fischer, Škoda, 2008)

Rizikovým chováním jsou více ohrožené zanedbávané a zneužívané děti a také děti z neúplných rodin, či sociálně znevýhodněných rodin. Častější výskyt rizikového chování se objevuje také u příslušníků menšin - rasových, náboženských či etnických (Šebková, 2004).

2. ŠIKANA A KYBERŠIKANA

V první kapitole jsme začlenili kyberšikanu do systému rizikového chování. V kapitole druhé se budeme zabývat šikanou, ze které se kyberšikana vydělila, a tudíž mají spoustu společného a pokusíme se šikanu a kyberšikanu srovnat.

2.1. Definice šikany a kyberšikany

Dle Koláře (1997, str.37) je za šikanování je považováno chování, „*kdy jednotlivec nebo skupina žáků vědomě a pravidelně poškozují druhé.*“

Význam tedy je, že vás osoba nebo skupina agresorů, proti kterým nejste schopní se bránit, dělá věci, které jsou vám nepříjemné, ponižují vás, nebo vás to fyzicky zraňuje, když do vás strkají, nadávají vám, schovává nebo vám krade věci, bije do vás. Ale také může používat jiné formy k znepríjemnění života, jako je pomlouvání, intriky proti vaší osobě, navádění ostatních, aby vás ignorovali a nemluvili s vámi (Kolář, 1997).

Dle Říčana a Janošové (2010, str. 29) za šikanu považujeme „*ubližování jiné osobě, někomu kdo se nedokáže bránit.*“ Většinou se mluví o šikaně jen při opakovaném jednání, ale ve velice závažných problémech se dá za šikanu považovat i jednorázové chování (Říčan, Janošová, 2010).

Současný svět je díky využití moderních technologií stále různorodější a dokonalejší. Technologie poskytují nevídané kvantum stále novějších možností. Lze se díky nim vzdělávat v nových oblastech, ale i vyhledávat nejrůznější informace. Především internet, ale i další rozvíjející se technologie pro komunikaci lákají především mladou a nejmladší složku obyvatelstva. Jsou schopní u počítače či na mobilním telefonu ztrácet drahocenný čas. Zdá se jim, že internet jim rozumí a chápe je víc než rodiče či učitelé. Bohužel ale nenaslouchají dospělým a nechtějí od nich získávat zkušenosti dospělých. Proto mnohé z dětí nejsou schopné vyhnout se rizikům, které jsou s moderními technologiemi spojeny. Při využívání moderních technologií platí staré pravidlo, že všechny vynálezy mohou být užitečným nástrojem, ale když se zneužijí, tak mohou být nebezpečné. Jedním takovým příkladem zneužívání technologií ve společnosti je kyberšikana (Vágnerová a kol., 2009).

Kolář (2011, str. 26) definuje kyberšikanu jednoduchým způsobem a to tak, že „*jeden či skupina žáků uvědoměle, ve většině případů i opakovaně psychicky ubližuje jednotlivce, nebo skupinu spolužáků za využití moderních informačních technologií*“. Z dané definice

vyplývá, že kyberšikana je stále šikana v platném významu, jen je posunuta o další úroveň promyšlenosti, protože je nutné skloubit záměr s možnostmi aplikování šikany.

Kyberšikanu popsala i Hulanová (2012, str. 37) jako „*specifický druh šikany, který využívá internet, mobilní telefony a další nástroje moderních komunikačních technologií za účelem ublížení, či zesměšnění jiné osoby.*“

Dle por. Mgr. Marty Vlachové (2009) je kyberšikana „*šikanování osoby za použití internetu. Pro trestný zákon neznámý pojem, ale pachatel se tímto jednáním může dopouštět trestných činů. Za tyto trestné činy může být potrestán odnětím svobody až 4 roky.*“

Tab.1.: Přehled trestných činů spojené s kyberšikanou (E-bezpečí, 2009)

Trestný čin	Paragraf	Výška trestu
Ublížení na zdraví	§ 146	6 měsíců až 3 roky
Omezování osobní svobody	§ 171	až 2 roky
Vydírání	§ 175	6 měsíců až 4 roky
Pomluva	§ 184	až 1 rok
Krádež	§ 205	až 2 roky
Podvod	§ 209	až 2 roky
Poškození cizí věci	§ 228	až 1 rok
Násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci	§ 352	až 1 rok
Nebezpečné vyhrožování	§ 353	až 1 rok
Nebezpečné pronásledování	§ 354	až 1 rok

2.2. Kyberšikana

Účastníky kyberšikany dělíme na agresory a oběti. Když se blíže zaměříme na agresory kyberšikany, zjistíme, že je pouze málo informací, které jsou lidem k dispozici. „Většina výzkumů se soustředí na oběti kyberšikany, a proto jsou poznatky o kyberagresorech spíše obecné.“ (Černá a kol., 2013, str. 64)

„**Agresor** u kyberšikany nebývá fyzicky silný jedinec, jak tomu bývá u off-line šikany. Agresorem bývá jedinec silný v informačních technologiích.“ (Hulanová, 2012, str.48). Agresory mohou být děti méně fyzicky zdatné, mohou mít snížené sociální dovednosti, mohou trpět pocitem méněcennosti. Mohou to být ale i děti, které jsou oblíbené mezi vrstevníky, jsou impulzivní. (Hulanová, 2012)

„**Oběti** kyberšikany se v kyberprostoru může stát každý, mohou to být i osoby, které jsou v reálném životě oblíbeni. Oběťmi kyberšikany se však spíše stávají ti, kteří častěji a déle využívají internet.“ (Menclová, 2015, str.)

2.2.1. Disinhibiční efekt

Na internetu je velký prostor pro experimentování, můžeme vyzkoušet, na co bychom si v obyčejném světě neměli odvahu. Tento způsob experimentování na internetu umožňuje tzv. online disinhibice. „Online disinhibice znamená ztrátu zábran v komunikaci a odvážanost, která by v offline světě nebyla možná“ (Suler J., 2004, The online disinhibition effect, cit.podle Černá, 2013, str.15).

Například u dospívajících dětí se jedná o posílání fotografií, které by se jim v offline světě zdála za hranou, nebo může jít o disinhibici spojené s agresí. Mluvíme o disinhibičním efektu. Disinhibiční efekt můžeme pozorovat i v jiných oblastech, než jen na internetu. „Mnohdy se s disinhibičním efektem setkáváme i ve společnosti cizích lidí, o kterých víme, že už se s nimi nikdy nepotkáme. Takovým lidem se dokážeme více otevřít.“ (Suler J., 2004, cit.podle Černá 2013, str.15)

Disinhibiční efekt v online světě zahrnuje šest následujících faktorů:

- První faktor: **disociační anonymita** – lidé jsou pro druhé neidentifikovatelní, používají přezdívky, a proto se cítí méně zranitelní.
- Druhý faktor: **neviditelnost** – to, že lidé nevidí navzájem svou tvář a reakce, dává větší odvahu dělat věci, které by jinak nedělali.

- Třetí faktor: **asynchronicita**, která dává lidem čas na rozmyšlenou. Při komunikaci přes internet nemusíme hned reagovat.
- Čtvrtý faktor: **solipsistická introjekce**. Solipsistická introjekce znamená, že obraz člověka na druhé straně není skutečný. Jeho obraz si vytváříme pomocí naší fantazie, našich přání a je to spíše obraz nás samotných.
- Pátý faktor: **disociační imaginace**. Ta nás přesvědčuje o tom, že komunikace s druhou osobou neprobíhá ve skutečném světě, a proto není třeba brát ohled na následky naší komunikace.
- Šestý faktor: **minimalizace autority**. Minimalizace autority souvisí s otevřeností k tomu druhému. A protože přes internet nezjistíme, jaký má společenský status, nedělá nám problém se tomu druhému otevřít a svěřovat se. (Kovářová, Kopecký, 2012)

2.3. Srovnání šikany a kyberšikany

Je jasná spojitost tradiční šikany a kyberšikany. Ale nebývalo to tak. Dříve byla totiž kyberšikana považována za samostatný jev, který byl jen důsledek negativní interakce moderních technologií. V současné době se od daného názoru upustilo a kyberšikana je považována jako další rozšíření tradiční šikany. Za kyberšikanu je považována běžná šikana, která se ovšem přesunula z fyzického prostředí do takzvaného kyberprostoru (Černá a kol., 2013). Vyskytuje se i předpoklad, že oběť, která zažívá tradiční šikany je také obětí kyberšikany. 2007 byl prováděný výzkum, z něhož vyplynulo, že ¼ z celkových 54 procent obětí klasické šikany bylo obětí také kyberšikany (Vašutová a kol., 2010).

Tab.2.: Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou (kybersikana.eu, 2010)

Kyberšikana	Šikana
Anonymní útočník	Konkrétní útočníci
Útočník má mnoho identit	Útočník se nemění
Počítačové znalosti	Fyzická síla
Publikum – přístup může mít každý (webové stránky, blogy atd.)	Omezený počet účastníků
Těžko rozpoznatelná	Náznaky (roztrhané oblečení, modřiny,...)

Prvotním rozdílem mezi šikanou a kyberšikanou je, že u klasické šikany zná oběť identitu agresora. Zná o něm základní informace, jako je jeho vzhled, věk, jakým stylem mluví, kde na oběť většinou čeká, jakou formu šikany může očekávat. V případě kyberšikany je agresor zahalen v anonymitě. Nelze s přesností určit, kdo je kyberagresorem, protože agresor má možnost svoji identitu účinně skrývat vydáváním se za jinou osobu, nebo svoji identitu může často i měnit. V necelé polovině, zhruba ve 40 %, se oběť kyberšikany ani nedozví pravou totožnost agresora. Během tradiční šikany hraje významnou roli fyzická síla, kdežto u kyberšikany rozhodují hlavně počítačové znalosti. Kyberšikanovat může i osoba, která je slabá a může se také jednat o osobu, která je fyzicky šikanována a pomocí kyberšikany oplácí násilí na něm páchané. Nemusí se ale jednat o slabší osobu, může to být obyčejný zbabělec, který využívá kyberprostor pro zachování vlastní anonymity při páchání šikany. Bezsporně toto nemusí být obecná pravidla pro definici agresora v kyberšikaně. Kyberšikanu může páchat kdokoli. Významnou roli u kyberšikany hraje využití publika. Na internetovou stránku, která obsahuje zesměšňující obsah, videu na internetovém přehrávači či profilu na sociální síti má možnost vstoupit každá osoba, která má přístup k internetu. Na druhé straně u klasické šikany, kdy si například parta žáků vybere jednoho ze svých slabších spolužáků při návratu ze školy, potom jsou u šikany jen agresori a oběť, žádná další osoba, či svědek tohoto konání se ve většině případů nevyskytuje, pokud nejde o náhodného svědka. Dalším zásadním rozdílem jsou viditelné náznaky, za jejichž pomoci se samotné útoky dají poznat. Při standartní formě šikany je těchto náznaků mnohem více. Mohou to být třeba modřiny z rvačky, poškozené oblečení, ztráta věcí, ale i pozdní příchody ze školy, odpor v chození do školy, i když nejsou problémy se vzděláváním a další. Kdežto při kyberšikaně je těchto znaků mnohem méně. Jendou z možností odhalení kyberšikany je vyzporování změn v chování dítěte, nebo prohledáním historie internetového prohlížeče, kontaktů a přátel na sociálních sítích a dalších komunikačních prostředků, ale pro takové chování nemají všichni rodiče technické znalosti (Ondráčková, Vlachová, 2010).

Už z podstaty věci probíhá kyberšikana nepřímou, a proto nemusí rodiče, ani učitelé upozorovat žádné znaky o šikanování jedince na rozdíl od fyzických projevů běžné šikany. Když se poškozený nesevěří rodičům či na lince důvěry nebo jiným společnostem, které se zabývají pomoci poškozeným osobám, tak není téměř žádná šance, aby rodiče či učitelé kyberšikanu odhalili a byla tak možnost šikanované osobě pomoci.

Během některých forem kyberšikany může samotné ponížení pozorovat velké množství dalších osob. Další významný rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou je v tom,

že i když útok kyberšikanou může být pouze ojedinělá záležitost, tak důkazy a vzpomínky na samotný útok mohou přetrvávat dlouhá léta ve formě fotografií, textů v konverzacích, emailech, sms zprávách, ale také v mobilních telefonech. Pokud byla ponižující fotografie nahrána na sociální síť, tak autor přichází o vlastnické právo a tato fotografie může být znovu kýmkoli a kdykoli znovu použita, tudíž jediný kyberšikanový útok může přetrvávat i několik let a znovu se vracet.

Agresor jen s průměrnou technickou znalostí zřejmě nebude vypátrán a to mu umožní jeho aktivity neustále rozvíjet a zvyšovat úroveň nátlaku. Samotný fakt, kdy se kyberšikana odehrává na síti ve virtuálním světě, omezuje agresorovi ve významné míře schopnost empatického vcítění do jeho oběti, protože nevidí reakci jeho oběti. Z tohoto důvodu není agresor schopen si plně uvědomovat dopady jeho činů na oběť (Vašutová, 2011).

Zda dojde k šikaně či kyberšikaně má vliv především pozice ale také sociální role zúčastněných, interakce ve skupině vrstevníků, normy, které jsou dány v dané skupině a struktura skupiny (Ševčíková a kol, 2014).

3. SPECIFIKA KYBERŠIKANY NA PRVNÍM STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Ve druhé kapitole jsme popsali šikanu a kyberšikanu. Šikanu a kyberšikanu jsme srovnali a v kapitole třetí se zaměříme na kyberšikanu na prvních stupních základních škol. Dříve než se začnu zabývat specifiky kyberšikany na prvním stupni základních škol, považuji za důležité popsat žáka prvního stupně základních škol.

3.1. Žáci prvních stupňů základních škol

Dle docenta Čačky (1997) je první stupeň pro dítě obdobím výrazných změn. Jedná se o děti od sedmi do jedenácti let. Velmi důležitou změnou je i vydělení paměti z vnímání, především „já“ a „svět“. Děti na prvním stupni základních škol jsou velmi citlivé.

„Citové procesy u dětí velmi lehce vznikají a také velmi rychle odeznívají. Emoční reakce probíhají ve třech úrovních.“ (Čačka, 1997, str.95) První úroveň je reakce vegetativní, která se projevuje například změnou pulsu, dechu. Druhou úroveň je reakce vědomá, která se projevuje uvědomováním citové kvality a třetí úroveň je úroveň výrazová, která je charakteristická změnou mimiky, pohybu, nebo svalového napětí. Pro děti prvních stupňů základních škol je typické i bouřlivé prožívání emocí. Děti na prvním stupni nedokážou skrývat své pocity. Projevy radosti, strachu, vzteku tak dávají všem velmi intenzivně znát. (Čačka, 1997).

Čačka (1997) dále popisuje období dětství na prvním stupni základních škol, jako období, kdy se od dětí začíná požadovat větší samostatnost, více rozumnosti, pečlivosti.

Už ve druhé třídě na prvním stupni základní školy se začínají formovat do určité míry sociální vztahy. Skupina dětí a její názory se stávají pro samotné jednotlivce jakousi autoritou. V tomto období je velmi důležitý i vznik charakteru osobnosti. Do doby, než dítě vstoupí do školy má představu akorát o tom, co smí a nesmí. Tato heteronomní morálka se v průběhu prvního stupně základní školy mění na morálku autonomní s převládající asimilací. To znamená, že se dítě začíná pomalu přizpůsobovat okolí. Teprve až mezi 11 a 12 rokem života je dítě schopné posoudit mravní jednání.

3.2. Způsoby kyberšikany u dětí na prvním stupni základních škol

Tučně zvýrazním způsoby, které dle našeho názoru se mohou vyskytovat na prvním stupni základních škol. V empirické části si ověříme, zda naše domněnka byla správná, nebo se mezi dětmi na prvním stupni základních škol kyberšikana nevyskytuje ve všech způsobech, které jsme si ztúčnili.

První možností, tou nejsnazší, jsou **textové zprávy (SMS = Short message service)**. V dnešní době patří k velice důležitým prostředkům komunikace. Kyberšikana prostředkem textových zpráv může být ve výhrůžném obsahu, ale také počtem poslaných zpráv agresorem oběti. Ještě stále existují simkarty, které nemají registraci u operátora, tedy jsou na kredit, a jejich majitel nemůže být vypátrán. Další možností, jak začít kyberšikanovat děti na prvním stupni jsou **multimediální zprávy (MMS = Multimedia Messaging Service)**. Kyberšikana tímto způsobem může tedy obtěžovat oběť nevhodnými obrázky, nahranými nepříjemnými zvuky a fotkami. Další možností, spojenou přímo s mobilním telefonem, jsou **telefonáty**. Ty mohou být obtěžující počtem hovorů, nebo tím, že se nikdo neozývá, nebo se vám v něm ozvou zvuky, které mohou vyvolat strach, úzkost. Kyberšikana může také probíhat prostřednictvím **sociálních sítí**. Sociální sítě, v dnešní době prožívají velký rozvoj. Abychom si mohli založit svůj účet je potřeba zadat osobní informace, jméno, bydliště, telefonní číslo, fotografie. Prostřednictvím sociálních sítí, získáváme spoustu „přátel“. A děti, aby se mohly chlubit počtem přátel, přijmou žádost o přátelství i od naprosto neznámého člověka. Nevýhodou sociálních sítí také je to, že si mohou vytvořit nepravdivý účet a sledovat tak, kdo je online, kdo kde je, s kým a jiné osobní informace. Se sociálními sítěmi souvisí i krádež identity, která se vyznačuje jako elektronická krádež informací a údajů o osobě a přístupech. Realizovat kyberšikanu lze i prostřednictvím webových stránek. Některé webové stránky mohou být přímo vytvořeny proto, aby někomu ublížily. Další možností jsou online **interaktivní hry**, mezi které řadíme Play Station, X-Box Live. Další možností je **chat**. V chatu můžeme komunikovat i prostřednictvím emotikon. (Hulanová 2012) Posledním nejobvyklejším způsobem kyberšikany může být kyberšikana prostřednictvím **e-mailu**. Založit si svůj e-mail je velice jednoduché a jeho založení je podmínkou pro vstup do většiny internetových diskuzí, chatovacích místností, pro založení účtu na sociálních sítích. „ *Email je vynikajícím prostředkem pro kyberšikanu, a to hlavně z důvodu, že v malé chvíli je možno odeslat zprávu stovkám lidí. Pomluvy, či kompromitující fotografie se tak v jedné sekundě mohou rozlétnout po celém světě.*“ (Hulanová, 2012, str.44)

3.3. Druhy kyberšikany

Dle Vanessy Rogers (2010) existuje osm druhů kyberšikany.

Nářez (Flaming)	Internetové diskuze za pomoci elektronických zpráv, které používají agresivní a útočný jazyk.
Obtěžování (Harassment)	Opakované posílání útočných, urážlivých nebo nevyžádaných zpráv.
Pomlouvání (Denigration)	Rozšiřování pomluv, drbů a lží o někom s cílem poškodit jeho pověst nebo vztahy.
Předstírání (Impersonation)	Posílání materiálů a komentářů pod cizím jménem.
Prozrazení (Outing)	Sdělování cizích tajemství a citlivých informací bez souhlasu dotyčných.
Podvod (Trickery)	Přesvědčení oběti k prozrazení tajemství či citlivých informací a následné zveřejnění na internetu.
Vyloučení (Exclusion)	Záměrné vyloučení z online skupiny.
Kyberpronásledování (Cyberstalking)	Opakované a intenzivní obtěžování a ponižování, které zahrnuje výhrůžky nebo zastrašování.

K tomuto výčtu je možné přiřadit ještě jednu formu kyberšikany, která se vyvinula v Anglii. Nazývá se spokojené fackování, neboli happy slapping. Jde o to, že skupina mladých lidí napadne někoho ve vestibulech metra a dá mu pohlavek. Toto všechno si natáčí a poté umístí na internet. (Hulanová, 2012).

Tučně jsme si zvýraznili druhy kyberšikany, u kterých se domníváme, že se mohou vyskytovat na prvním stupni základních škol. Správnost naší úvahy ověříme empirické části bakalářské práce.

3.4. Možné dopady kyberšikany u dětí na prvních stupních základních škol

Dopady u oběti můžeme rozdělit na bezprostřední a krátkodobé, přetrvávající a dlouhodobé. (Dědková, Macháčková, 2013).

Bezprostřední dopady kyberšikany jsou okamžité reakce na kyberšikanu. U některých lidí mohou vyvolávat pocit vzteku, pocitu viny, pláč, ale nejčastějším bezprostředním dopadem kyberšikany je pocit bezmoci. Bezmoc i proto, protože jak už jsem se zmínila před kyberšikanou, na rozdíl od běžné šikany, se jen těžce utíká do bezpečných

míst, například domova, protože online svět nás dostihne všude. *„Je velice důležité si uvědomit, že nemá smysl zůstat pasivní. Účinné je obrátit se o pomoc ke svým blízkým, kteří mohou poskytnout výraznou emoční podporu.“* (Dědková, Macháčková, 2013, str.87)

Přetrvávající dopady nastávají u obětí kyberšikany tehdy, je-li kyberšikana dlouhodobější. Dlouhodobější dopady můžeme rozdělit na dopady fyzické, dopady emoční a dopady na chování.

„U fyzických dopadů se mluví o takzvaných psychosomatických potížích, mezi ně můžeme zařadit bolesti hlavy, problémy se spánkem, bolesti břicha, nechutenství, nevolnost“ (Sourander a kol., 2010, plus Dědková, Macháčková, 2013, str.88) Nejčastějším emočním dopadem jsou dlouhodobé pocity smutku, strachu, úzkosti, osamělosti. U dopadů na chování mluvíme především o výkyvech nálad a o hádkách s lidmi blízkého okolí.

4. PREVENCE A ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY

V poslední kapitole teoretické části bakalářské práce se budeme věnovat možnostmi prevence kyberšikany. Zaměříme se na možnosti prevence na úrovni státu, školy, ale i na možnosti, které může dítěti poskytnout rodina.

„Pojmem prevence označujeme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizování jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledků“ (Čech 2005, cit. podle Miovský, 2015, str. 147).

Na webové stránce www.e-bezpečí.cz se dočteme, že před kyberšikanou neexistuje 100% ochrana, ale dodržováním následujících pravidel můžeme předejít riziku vzniku kyberšikany.

- Respektování ostatních uživatelů,
- přemýšlet o tom, komu jaký obsah, fotografie posíláme,
- chránit si své heslo,
- nesdělovat osobní informace,
- seznámit se s pravidly chatu, diskuze, znát rizika internetové komunikace.

4.1. Prevence kyberšikany na úrovni státu

Prevence, která probíhá na úrovni státu má na starost Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo vnitra (Kopecký, 2016). K prevenci, kterou zaštituje stát, můžeme řadit primární prevenci a preventivní programy a projekty. Primární prevence je dle Hartla (2010, str. 440) *„zaměřená proti konkrétnímu riziku“*.

Primární prevenci dělíme na specifickou a nespecifickou. Do specifické primární prevence patří všeobecná, selektivní a indikovaná primární prevence. (Kopecký, 2016). Hartl (2010) ve zkratce označuje specifickou primární prevenci jako prevenci zaměřenou proti určitému riziku, konkrétními způsoby. Besedami, preventivními programy pro vrstevníky, různými brožurkami, plakáty. Nespecifickou prevenci objasnil Hartl (2010) jako prevenci, která vyzdvihuje chování, které je žádoucí. Aby primární prevence byla úspěšná, musí spolu úzce spolupracovat školy, Policie ČR, OSPODy a různé neziskové organizace pomáhajícím

dětem. „MŠMT v rámci horizontální koordinace v rámci ČR spolupracuje s jednotlivými věcně příslušnými resorty. Iniciuje a podporuje jejich optimální spolupráci při plnění úkolů v oblasti primární prevence rizikového chování. Za realizaci Strategie nese zodpovědnost MŠMT ve spolupráci s dalšími orgány státní správy a samosprávy.“ (MŠMT, 2013, str.10)

4.1.1. Národní strategie Primární prevence pro období 2019-2027

Národní strategie primární prevence na období 2019-2027 navazuje na strategii, která byla vytvořena pro období 2013-2018. „Národní strategie 2019-2027 vychází a je v souladu s dalšími koncepčními dokumenty, jakými jsou Strategie vzdělávací politiky ČR, Akční plán inkluzivního vzdělávání, Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020, Národní strategie protidrogové politiky, Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020 a Strategie zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí a její akční plány v oblasti omezení zdravotně rizikového chování, Strategie reformy psychiatrické péče a další“ (MŠMT, 2019, str.4)

Hlavním cílem národní strategie je snížit vznik a výskyt rizikového chování u dětí a dospívajících.

Strategické cíle dle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (2019, str.9) jsou následující:

- „Vymezit a ustálit terminologii, stabilizovat přístupy a nástroje efektivní primární prevence,
- nastavit efektivní, systémovou, provázanou, jednotnou a kooperující spolupráci všech subjektů participujících na oblasti primární prevence,
- upravit a aktualizovat právní rámec oblasti primární prevence,
- zkvalitnit a zefektivnit systém vzdělávání pedagogických pracovníků,
- zajistit stabilní financování systému primární prevence rizikového chování v resortu MŠMT,
- zajistit poskytování kvalitních a efektivních programů primární prevence rizikového chování na základě vědecky ověřených faktů“.

V České republice je primární prevence uskutečňována ve třech úrovních. První úroveň je **všeobecná primární prevence**, která se orientuje na děti a dospívající bez rozčleňování

na méně či více ohrožené skupiny. Druhou úrovní primární prevence je **selektivní primární prevence**, která se zaměřuje na osoby, u kterých se vyskytují rizikové faktory, které by mohly zapříčinit vznik rizikového chování. Poslední, třetí úrovní primární prevence je **indikovaná primární prevence**. Indikovaná primární prevence se zaměřuje na skupiny osob, u kterých se už vyskytlo rizikové chování, nebo jsou ve velké míře vystaveny negativním vlivům, které způsobí vznik rizikového chování.(MŠMT, 2019)

Základním legislativním dokumentem, který upravuje oblast primární prevence a rizikového chování ve školách a školských zařízeních je školský zákon č. **561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů Školský zákon „*ukládá povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, žáků a studentů a pro předcházení vzniku rizikového chování (zejména § 29)*“.(MŠMT, 2019, str.19)

4.1.2. Programy proti kyberšikaně

Do preventivních programů proti kyberšikaně, které jsou určeny i pro děti na prvním stupni základních škol, bychom mohli zařadit preventivní programy vytvářené Policií ČR. Policie ČR se snaží se školami vytvořit dlouhodobou spolupráci. (Nováková, 2012)

Musíme zmínit i další organizace a projekty, které vytvářejí preventivní programy proti kyberšikaně. Mezi nejvýznamnější patří Linka Bezpečí online, **projekt E-bezpečí**, a projekt NNTB „Nenech to být“. (Kopecký, Szotkowski, 2018)

Projekt E-bezpečí poskytuje informace o výskytu nebezpečných komunikačních způsobů přes elektronickou komunikaci. Projekt E-bezpečí také vytváří didaktické materiály a provozuje internetovou poradnu. Více informací nalezneme na internetových stránkách www.e-bezpeci.cz.

Dětské krizové centrum pomáhá dětem v krizové situaci. Pomáhá v různých oblastech . jednou z oblastí jsou rizika v kyberprostoru. Dětské krizové centrum nabízí pomoc po telefonu, přes chat, a le i osobně na pobočce v Praze. Více se o dětském krizovém centru dozvíte na stránkách <http://www.ditekrize.cz/>

Nenech to být je webová forma pomoci dětem bojující se šikanou po celém světě. Spolupracuje s MŠMT. Nabízí školám preventivní programy a díky projektu Nenech to být dochází k odhalování šikany/ kyberšikany v některých případech už v zárodcích. Více o projektu na webových stránkách <https://www.nntb.cz/o-nas>.

4.2. Prevence a řešení kyberšikany na školách

Mgr. Krejčí (2010) ve své studii uvádí několik nástrojů, jak provádět prevenci kyberšikany. Prvním z nástrojů je vytvoření koordinátora pro prevenci kyberšikany. Je to první krok v boji s kyberšikanou. Zvolí se osoba, která bude koordinovat a realizovat kroky v prevenci kyberšikany a také bude garantem tvorby nových a odpovídajících strategií. V ideálních případech je touto osobou zaměstnanec, který má na starost celý segment školního boje proti šikaně. Dále je nezbytné, aby se do boje s kyberšikanou zapojili všichni učitelé. Dalším krokem je stanovení plánu pro prevenci kyberšikany koordinátorem. Samotný plán by měl být složen z několika rovin. První rovinou je rovina edukační. Ta má za cíl vysvětlit žákům problematiku a dále možnosti pro obranu a také pro řešení kyberšikany. I když je kyberšikana stále formou tradiční šikany, tak má svoje docela výrazná specifika. Problém spočívá v tom, že oběť, která prožila kyberšikanu, nevnímá tuto agresi jako formu šikany. Nemají ponětí, jak vzniklou situaci vyřešit. Cítí, že na svůj problém zůstaly samy, že je nikdo nepochopí a nedokáže jim s jejich problémem pomoci. Proto je nutné, aby v edukačním prostředí byly naučeny, jak správně jejich potíže definovat, co vše je vlastně možné zařadit pod pojem kyberšikana. Je také nezbytně nutné, aby každý, ať už agresor či oběť, byl schopen představit si, jaké nebezpečí kyberšikana způsobuje a aby byl žák schopen odlišit kyberšikanu od dalších forem šikany. Účinný způsob pro předávání poznatků na žáky je využití konkrétních případů kyberšikany. Žáci, rodiče, ale také někteří z pedagogů by měli být seznámeni s odpovědností, která souvisí s využíváním moderních komunikačních technologií, ale také o trestech za jejich případné zneužití. Žáci by také měli vědět, že je škola schopná jim pomoci s řešením kyberšikany, která se děje i mimo školní prostředí.

Další rovinou, kterou uvádí Mgr. Krejčí (2010) ve své studii je rovina intervenční. Tato rovina má za cíl vytvořit strategii pro řešení případů kyberšikany, strategie pro pomoc obětem, ale také stanovení sankcí pro pachatele kyberšikany. Součástí je také možnost podporování užitečného využívání technologií. Žádná z osob by neměla nikdy mít pocit, že problém kyberšikany bude muset řešit sám. Samotné oznámení kyberšikany totiž může být nejen pro oběť, ale i pro svědka těžké. Škola by proto měla seznamovat žáky se způsoby, kdy, komu a jak problém kyberšikany ve škole oznámit. Pro toto oznámení by měl být ve škole preventista pro sociálně patologické jevy. Dále se s problémem může obrátit na výchovného poradce, na třídního učitele, ale například také anonymně do schránky důvěry, ale to je nejméně vhodné, krajní řešení problému. Škola by dle této roviny řešení problému

kyberšikany měla zkontrolovat a v případě potřeby také upravit Vnitřní školní řád a také je vhodné upravit předpisy, které se týkají počítačových učeben. Je nutné s danými předpisy také seznámit rodiče. Moderní komunikační technologie jsou velice úspěšně používány pro poutavé, ale především efektivní učení. Učení za použití moderních technologií je kreativnější, flexibilnější pro aktuální potřeby a také dostupnější. Učitelé by měli kontrolovat za jakým účelem je žáky ve škole využíván internet. IT specialisté, kteří zajišťují IT vybavení pro školu, by měli zajistit, aby software a hardware nemohly být pro potřeby kybernásilníků použity. Je potřeba vysvětlit žákům, jak bezpečně technologie využívat, jak je použít pro podporu sebeúcty, pro schopnost se prosadit a být průbojný, ale také jak za jejich pomoci budovat přátelství. Škole by měla podporovat, ale také řešit ve školním prostředí problematiku internetové etikety, e-bezpečnosti a IT gramotnosti. Je vhodné, aby učitelé žákům ukázali, že dané technologii rozumí.

Poslední rovinou, kterou Mgr. Krejčí (2010) uvádí je takzvaná rovina evaluační. Cílem, který si tato rovina stanovuje, je zhodnotit úroveň účinnosti preventivních opatření. K ověření správnosti opatření proti kyberšikaně a jejich aktuálnosti je nutné, aby probíhali pravidelně kontroly účinnosti opatření. Je vhodné provádět průzkumy mezi žáky, ohledně jejich zkušeností s šikanou, ale také kyberšikanou. Na zvážení je, zda je dostačující tento průzkum provádět pouze jednou ročně, nebo častěji. Je také dobré zapojit do dotazníků i jeden pro rodiče, pro zjištění jejich spokojenosti s programem prevence. Není na škodu pravidelně informovat všechny účastníky prevence s dosaženými pokroky. Problém kyberšikany nesmí být opomenut a je vhodné se k dané problematice stále vracet.

4.3.Prevence a řešení kyberšikany v rodinách

„Mnohé studie poukazují na účinnost hledání podpory u dospělých. Svěří-li se oběti svým rodičům, mají větší šanci, že se jejich trápení zmenší“ (Price, Dalgleich, 2010, cit.podle Dědková, Ševčíková, 2013,str,127).

Prevence v rámci rodiny spočívá především v tom, že sami rodiče vědí, jak by měli děti učit používat informační technologie. *„ Kromě restrikcí jako je zakázání používání internetu a informačních technologií, totiž existují mediační strategie ovlivňující používání internetu dětmi.“ (Livingstone a kol., 2010, cit. podle Dědková, Ševčíková, 2013,str.127)*

První je takzvaná aktivní rodičovská mediace, která se zaměřuje na komunikaci dětí s rodiči o online světě. Rodiče by si s dětmi měli povídat o jeho zkušenostech, o tom, co dítě

sdílí. Druhou je pasivní rodičovská mediace. Ta spočívá v tom, že rodič informuje své dítě o tom, co dělat, když by se stalo obětí nějakého útoku, jak se má na internetu chovat, jaké informace může lidem v online světě sdělovat. Třetí je monitorování online aktivit, což znamená, že rodič kontroluje historii aktivit na internetu svého dítěte. Poslední formou mediace je technicky zaměřená mediace, která souvisí s moderními technologiemi jejich možnostmi upravovat čas, které má dítě dovoleno být na internetu. (Dědková, Ševčíková, 2013)

Všechna tato opatření samozřejmě nemusí být jistotou toho, že se dítě nesetká s kyberšikanou. Pokud dojde k tomu, že dítě je kyberšikanováno a sebere odvalu a svěří se rodičům, měli by rodiče především dítěti poskytnout ochranu, porozumění a nabídnout pomoc. Rodiče by si s kyberšikanovaným dítětem měli v klidu promluvit, zjistit, zda dítě agresora zná a jakými způsoby docházelo ke kyberšikaně. Pokud je útočník neznámý měli by se rodiče pokusit zjistit, s kým se dítě seznámilo na internetu a pokud nepomůže úplná ignorace útočníka, měli by rodiče celou událost oznámit na policii. Pokud je agresorem nějaký vrstevník dítěte, je potřeba informovat o kyberšikaně školu, do které oběť a agresor chodí. Pokud nejsou z jedné školy, je potřeba si promluvit s rodiči útočníka. Rodiče by také měli zjistit, jak moc dítě postihla zkušenost s kyberšikanou. V případech, že je dítě i po vyřešení kyberšikany stále smutné, uzavírá se do sebe, je potřeba vyhledat odbornou psychologickou pomoc. (Dědková, Ševčíková, 2013).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části nejdříve shrneme aktuálnost daného tématu. Představíme a zhodnotíme některé projekty, diplomové, či bakalářské práce na podobné téma. Dále se zaměříme na samotné výzkumné šetření. Na cíle výzkumného šetření, výběr zkoumaného vzorku a metody sběru dat. Na závěr praktické části provedeme zhodnocení výsledků výzkumného šetření.

5. ZHODNOCENÍ AKTUÁLNOSTI DANÉHO TÉMATU

Praktickou část uvedu zhodnocením aktuálního stavu řešení dané problematiky buď studentů, kteří již na podobné téma vypracovali diplomovou práci, nebo výzkumy, které se touto problematikou zabývají.

V roce 2009 výzkumný tým E- bezpečí a Centrum prevence rizikové virtuální komunikace zrealizoval výzkumné šetření, které se týkalo zejména kyberšikany, kybergroomingu a sextingu. Do výzkumného šetření zapojil 2000 respondentů z celé České republiky.

Výsledky ukázaly, že 46.8 % dětí je vystavena nějaké formě kyberšikany, ale zároveň pouze ¼ dotazovaných by se se svými problémy svěřila rodičům. Téměř 68% dětí uvedlo, že nemá problém sdílet své osobní údaje na internetu.

V roce 2013 se společnost Seznam.cz a Centrum.cz společně s Pedagogickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci rozhodly zrealizovat nový výzkum, který oslovil 21 000 dětí ve věkové kategorii od 11 let, tedy od 5. tříd základních škol. Výzkum se zabýval počtem dětí, které zažily kyberšikanu, druhy kyberšikany. Zabýval se i intimitou dětí na internetu.

Na webové stránce www.e-bezpeci.cz se dočteme hlavní výsledky výzkumu. Ukázalo se, že téměř 51% dětí má nějakou zkušenost s kyberšikanou. Mezi nejčastější formy kyberšikany patří: slovní útoky (33 %), prozvánění (24 %), vyhrožování či zastrašování (17%).

Tématicky podobnou bakalářskou práci napsala v roce 2010 Klára Učňová, která vystudovala Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně, Fakultu humanitních studií. Její bakalářská práce se zabývala výskytem kyberšikany na brněnských základních školách.

V teoretické části se mimo jiné zabývala vlivem médií na násilí. Zdůraznila, že v době mezi 6-22 hodinou, kdy se na televizi dívají především děti, se v televizi vysílají pořady plného násilí. Uvádí, že dnešní třináctileté dítě, dle výzkumů pro Českou republiku, vidělo v televizi asi 52 000 vražd, znásilnění, ozbrojených loupeží a jiných násilných činů. (Učňová, 2010)

V praktické části popisovala Učňová výsledky z dotazníkového šetření, které probíhalo od dubna do května v roce 2009. Její dotazník zodpovědělo 148 respondentů, z toho 71 chlapců a 77 dívek. Ve výzkumné části se zabývala i tím, kolik respondentů má mobilní

telefon. Výzkumné šetření ukázalo, že téměř každé dítě má mobilní telefon (ze 148 dětí pouze 4 děti mobilní telefon nemají). To také zvyšuje možnost kyberšikany u dětí.

Bakalářskou práci na podobné téma napsala v roce 2011 Martina Veselá z Pedagogické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně.

Z teoretické části mě nejvíce zaujala pasáž, ve které se autorka zabývala nejružnějšími online možnostmi násilí. Mezi nebezpečné praktiky zařadila například Kybergrooming (vzbuzování falešné důvěry na internetu za sexuálním účelem), SMS spoofing (psaní falešných zpráv), Flaming (urážení a vyhrožování v chatovacích místnostech), Kyberstalking (druh násilí, kde obětí jsou mediálně známí lidé) a jiné.

V praktické části autorka použila dotazníkové šetření žáků 8. a 9. tříd základních škol v Jihomoravském kraji. Zjišťovala informovanost dětí o kyberšikaně, zda se s násilím přes moderní technologie setkali a zda znají nějaké formy kyberšikany.

Další tématicky podobnou diplomovou prací, kterou jsem se rozhodla zařadit do svého zkoumání řešené problematiky, napsala v roce 2015 Lucie Menclová, která vyhrožování a urážení v chatovacích místnostech) studovala speciální pedagogiku na Pedagogické fakultě v Hradci Králové.

V teoretické části své diplomové práce se zabývala především prevencí kyberšikany u dětí na základních školách. Vybrala si základní školy Opočno, Jaroměř – Josefov a základní školu Krčín Nové město nad Metují. Na těchto základních školách Menclová ukazuje, jak mají vypracovaný minimální preventivní program proti kyberšikaně.

V praktické části provádí výzkumné šetření na třech již zmíněných základních školách. Výzkumu se zúčastnilo šest tříd osmých ročníků, celkem tedy 115 respondentů. I Menclová se zabývala tím, kolik dětí vlastní mobilní telefon. Výsledky jejího výzkumu potvrdily to, co zmiňovala Učňová. Mobilní telefon vlastní téměř každé dítě (ze 115 dětí pouze 3 nevlastní).

Menclová se ale také zabývala tím, kolik dětí má přístup internetu. Ze 115 respondentů odpověděly pouze dva, že internet nepoužívají.

Poslední práci, kterou zmíním je bakalářská práce Václava Fialy, který studoval Filosofickou fakultu Masarykovy university v Brně. Zabýval se kyberšikanou u dětí na druhém stupni základních škol.

V praktické části své bakalářské práce se zabýval mimo jiné i historií kyberšikany. Popisuje zde příběh patnáctiletého, kanadského chlapce, který natočil nepovedené video ze série Hvězdných válek. K tomuto nepovedenému videu se dostali jeho spolužáci, kteří umístili video na internet. Tam se video stalo terčem nelichotivých komentářů a patnáctiletý autor videa se zhroutil a musel se podrobit lékařskému šetření. Tento příběh je považován za první celosvětově známý příběh kyberšikany.

Pro výzkumnou část své bakalářské práce použil kvantitativní výzkum. Výzkum probíhal v roce 2015 na jedné základní škole v Brně a zúčastnilo se ho 46 dívek a 45 chlapců z 6. až 8. tříd. Zabýval se používáním mobilních telefonů a velice mě zaujalo, že 20 dětí odpovědělo, že používá mobilní telefon více jak 4 hodiny denně. 32 dětí uvedlo, že mají na svých sociálních sítích fotografie. Václav Fiala se ve své bakalářské práci zabýval i tím, zda děti druhého stupně základní školy mají představu o tom, co kyberšikana znamená. Čtyři dívky a dva chlapci nedokázali odpovědět vůbec a deset dívek a sedm chlapců nedokázalo odpovědět úplně přesně.

Dle dat, které jsou k dispozici z výzkumů projektu E-bezpečí, ale i dat z výzkumného šetření studentů je zřejmé, že kyberšikana je u českých dětí velice „oblíbená“ a přibývá útoků. Je velice důležité, aby děti byly informovány, ve škole byla realizována kvalitní prevence šikany.

6. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V předchozí kapitole jsme zhodnotili aktuálnost tématu kyberšikana. Nyní se můžeme věnovat samotnému výzkumnému šetření. Nejdříve popíšu cíle výzkumu a problémy, které na ně navazují. Poté se budeme zabývat výběrem výzkumného vzorku. Na úplném konci této kapitoly objasníme metodu sběru dat potřebné pro výzkumné šetření.

6.1. Cíle a problémy výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, zda se děti setkávají s kyberšikanou již na prvním stupni základních škol.

V teoretické části, v kapitole Specifika kyberšikany na prvním stupni základních škol, jsme zmiňovaly druhy a formy kyberšikany, které se mohou ve společnosti vyskytovat. Ve výzkumném šetření objasníme, jaké druhy a formy kyberšikany se u dětí na prvním stupni základních škol skutečně vyskytují.

Cílem výzkumného šetření je také zjistit, kolik dětí na prvním stupni vlastní mobilní telefon, tablet, notebook, či jiná elektronická zařízení, zda mají přístup k internetu a kolik času na internetu tráví. Dalším velmi důležitým cílem výzkumného šetření je zjistit, zda rodiče kontrolují jejich prvostupňové dítě, kolik času tráví na internetu.

Protože chceme popsat jisté situace a jevy vybrali jsme **deskriptivní** výzkumné otázky šetření v následující formě:

- Kolik času tráví děti denně na internetu?
- Kolik žáků umí vysvětlit význam slova kyberšikana?
- Kolik žáků se s kyberšikanou setkala?
- S jakými druhy kyberšikany se žáci setkali?
- Jakými formami probíhá kyberšikana na prvním stupni základních škol?
- Kolik žáků na prvním stupni základních škol vlastní mobilní telefon, či jiná elektronická zařízení?
- Kolik žáků prvních stupňů základních škol má přístup k internetu?
- Jak často je rodiče kontrolují při trávení volného času na internetu?
- Komu by se děti v případě výskytu kyberšikany svěřily?

6.2. Výběr vzorku do výzkumného šetření

Téměř nejdůležitější součástí výzkumného šetření je vzorek dětí, díky nimž získáme potřebná data.

Náš výzkum se orientuje na děti prvních stupňů základních škol, tedy 1. až 5. třídy. Tyto děti jsou ohroženi svou citlivostí a zranitelností, kterou jsme probírali v teoretické části v kapitole Specifika kyberšikany na prvním stupni základních škol. Věk dětí je v této oblasti velmi důležitý. Můžeme pozorovat, zda s narůstajícím věkem stoupá výskyt kyberšikany.

Základním souborem pro nás byly všechny školy na Tišnovsku. Tišnov a okolí 10 kilometrů. V této oblasti se nachází 2 základní školy v Tišnově a 3 základní školy v okolních vesnicích. Aby bylo výzkumné šetření objektivní, vybrali jsme základní školu, kterou navštěvují děti z města Tišnov, ale i děti z malých vesniček. Tato škola je pouze prvostupňová, nachází se u města Tišnov. Základní škola má 99 dětí, z toho 52 chlapců a 47 děvčat.

V našem výzkumném šetření pracujeme s výsledky celé školy. Současně však výsledky výzkumného šetření srovnáváme vzájemně mezi jednotlivými ročníky.

6.3. Metoda sběru dat

Z definice metody sběru dat vyplývá, že se jedná o výzkumnou metodu, kterou je udáváný obecný postup, kterým je realizovaný samotný sběr dat (Kočvarová, 2015). Pro problematiku, kterou se zabývám v bakalářské práci, jsem zvolila, s ohledem na předpokládanou velikost pozorovaného vzorku, explorativní metodu, přesněji techniku dotazníkovou. Za hlavní výhody dotazníkové techniky jsou považovány hlavně parametry ekonomičnosti, rychlosti a také nízká náročnost samotného sběru dat od velké skupiny respondentů dotazníku (Kočvarová, 2015).

Dotazník pro bakalářskou práci je tvořen dvanácti otázkami. Z celkového počtu otázek je devět uzavřených a zbylé tři jsou polootevřené. Za polootevřenou otázku je považována taková, která respondentovi umožňuje mimo určené možnosti dopsat i vlastní variantu odpovědi.

Uzavřené otázky jsou dále rozděleny do dalších skupin, kdy jedna ze skupin je skupina výčtových položek, kdy má respondent možnost si vybrat z nabízených položek více jak jednu (může však i všechny možnosti). Do této skupiny spadají dvě otázky. Další skupina

otázek se nazývá polynomičká. Daná skupina se vyznačuje výběrem minimálně ze dvou možností, ale respondent si smí zvolit pouze jednu z možností. Těchto otázek je v dotazníku pět. Poslední skupina výběrových otázek je skupina dichotomičká. Zde smí respondent zvolit pouze jednu možnost ze dvou nabízených. Tyto otázky jsou tři.

Jelikož je kybešikana, stejně jako šikana, velice citlivé téma jsem zvolila formu anonymního dotazníku. Samotná znalost identity respondenta nemá význam pro vyhodnocení a interpretaci výsledků. Požádala jsem respondenty pouze o uvedení pohlaví a identifikaci navštěvovaného ročníku pro aplikaci výsledků na demografické údaje.

Výzkumný dotazník byl respondentům rozdán k vyplnění v tištěné podobě do jednotlivých tříd.

Děti v první třídě vyplňovaly dotazník za pomoci paní učitelky, která jim předčítala zadání a odpovědi a děti, dle svého uvážení, odpovídaly. Děti druhých až pátých tříd vyplňovaly dotazník samostatně bez pomoci pedagoga.

7. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V předešlé kapitole bakalářské práce jsme objasnili základní znaky výzkumného šetření. V této kapitole se již budeme věnovat samotným výsledkům našeho výzkumného šetření.

Dotazník vyplnilo 99 žáků, 52 chlapců a 47 dívek, ze Základní školy v Předklášteří. Výzkumného šetření se zúčastnilo 14 žáků z prvního ročníku, 24 žáků z druhého ročníku, 21 žáků z třetího ročníku, 18 žáků ze čtvrtého ročníku a 22 žáků z pátého ročníku.

Tab.č.3.: Vlastníš některé ze zařízení

1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída	Celkem dětí
14	24	21	18	22	99

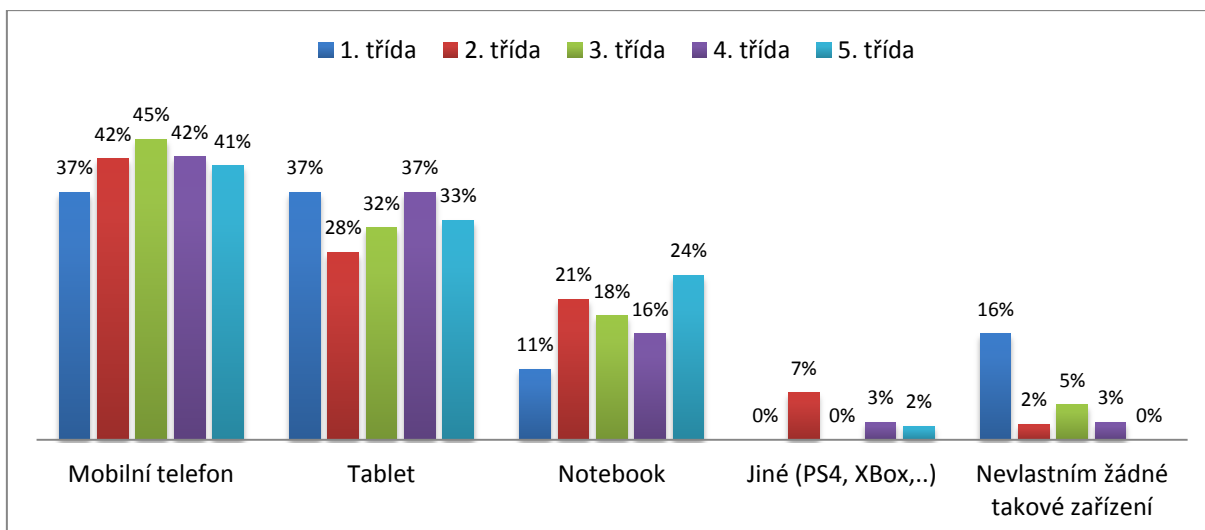
Otázky pro výzkumné šetření jsme museli formulovat způsobem, aby děti prvního stupně rozuměly, na co se ptáme. Výsledky každé otázky udáváme v tabulce a pro přehlednost i ve sloupcovém grafu. U každé otázky zobrazujeme dva grafy. První graf nám srovnává hodnoty mezi jednotlivými ročníky, druhý graf nám udává hodnoty celé školy.

Otázka číslo 1: Vlastníš některé za zařízení?

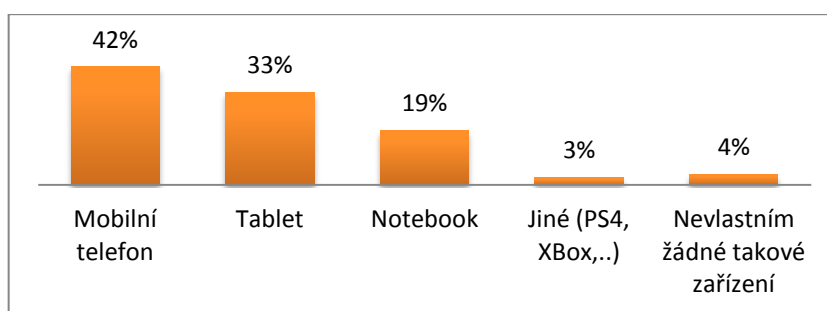
V první otázce jsme určovali kolik dětí z prvního stupně vlastní nějaké moderní telekomunikační zařízení. Z výsledků nám vyplývá, že v první třídě takové zařízení nevlastní 16% dětí. V páté třídě však takové zařízení vlastní 100 % dotazovaných.

Tab.č.4.: Vlastníš některé ze zařízení

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Mobilní telefon	7	18	17	16	20
Tablet	7	12	12	14	16
Notebook	2	9	7	6	12
Jiné (PS4, XBox,..)	0	3	0	1	1
Nevlastním žádné takové zařízení	3	1	2	1	0
<i>x platných odpovědí</i>	19	43	38	38	49

Graf 2.: Vlastníš některé ze zařízení? — třída

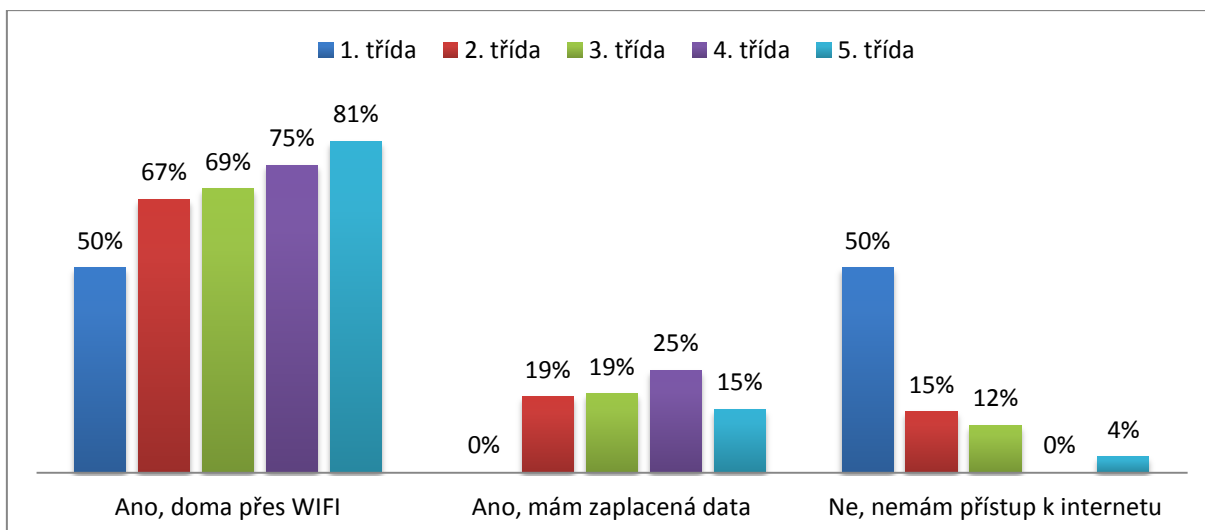
Graf 3.: Vlastníš některé ze zařízení? — škola

Otázka číslo 2: Máš přístup k internetu ze zařízení které vlastníš?

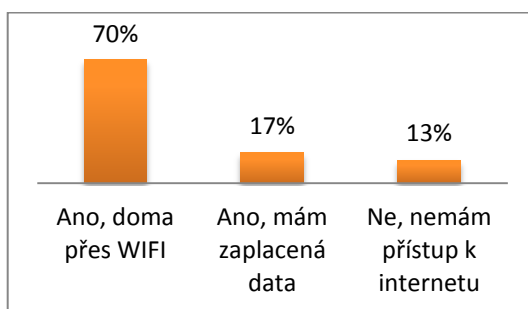
V druhé otázce jsme zjišťovali, zda a jakým způsobem mají děti na prvním stupni přístup k internetu. Výzkumné šetření nám ukazuje, že děti prvních stupňů základních škol mají nejčastěji přístup k internetu z domova přes WIFI.

Tab.č.5.: Máš přístup k internetu ze zařízení, které vlastníš?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Ano, doma přes WIFI	7	18	18	18	21
Ano, mám zaplacená data	0	5	5	6	4
Ne, nemám přístup k internetu	7	4	3	0	1
<i>x</i> platných odpovědí	14	27	26	24	26

Graf 4.: Máš přístup k internetu ze zařízení, které vlastníš? — třída

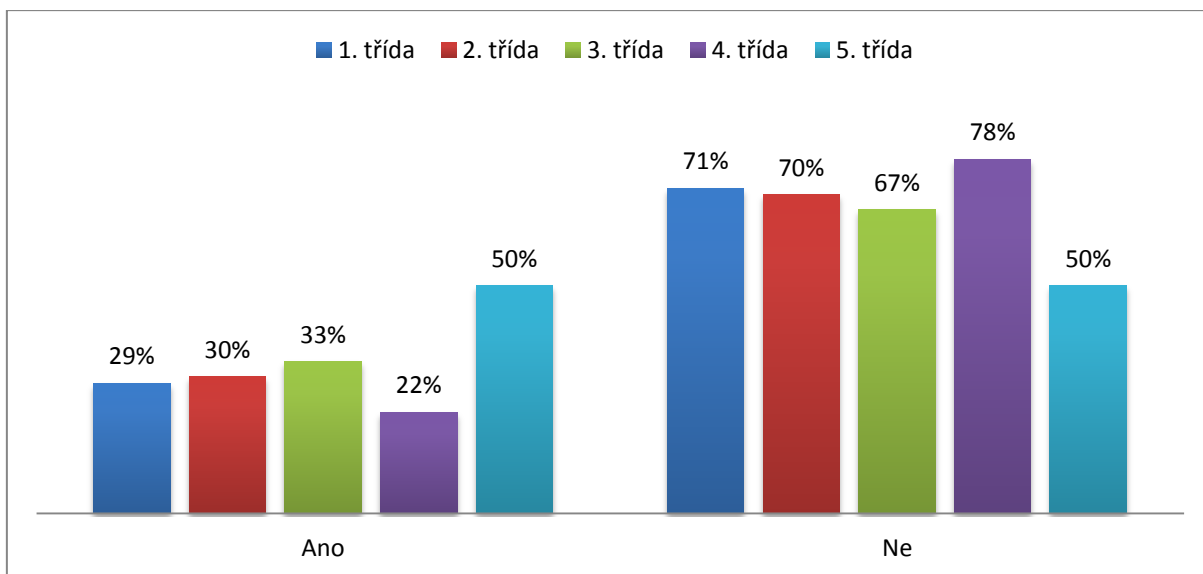
Graf 5.: Máš přístup k internetu ze zařízení, které vlastníš? — škola

Otázka číslo 3: Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštěvuješ?

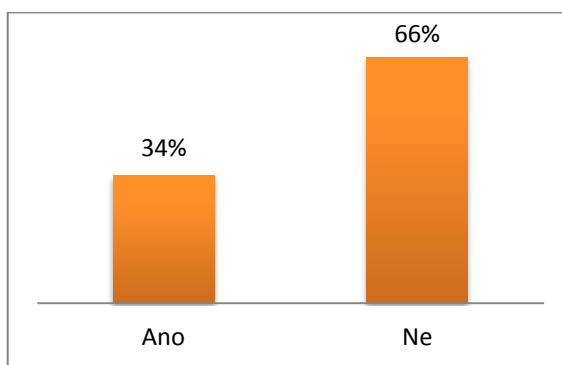
Z našeho výzkumného šetření vyplývá, že pouze 34% rodičů dětí, které navštěvují první stupeň základní školy kontroluje, jaké internetové stránky jejich dítě navštěvuje. Po srovnání první a páté třídy můžeme sledovat, že žáci páté třídy, kteří se potýkají s počáteční pubertou, jsou rodiči více kontrolováni, než žáci první třídy.

Tab.č.6.: Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštěvuješ?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Ano	2	6	6	4	11
Ne	5	14	12	14	11
<i>x</i> platných odpovědí	7	20	18	18	22

Graf 6.: Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštěvuješ? — třída

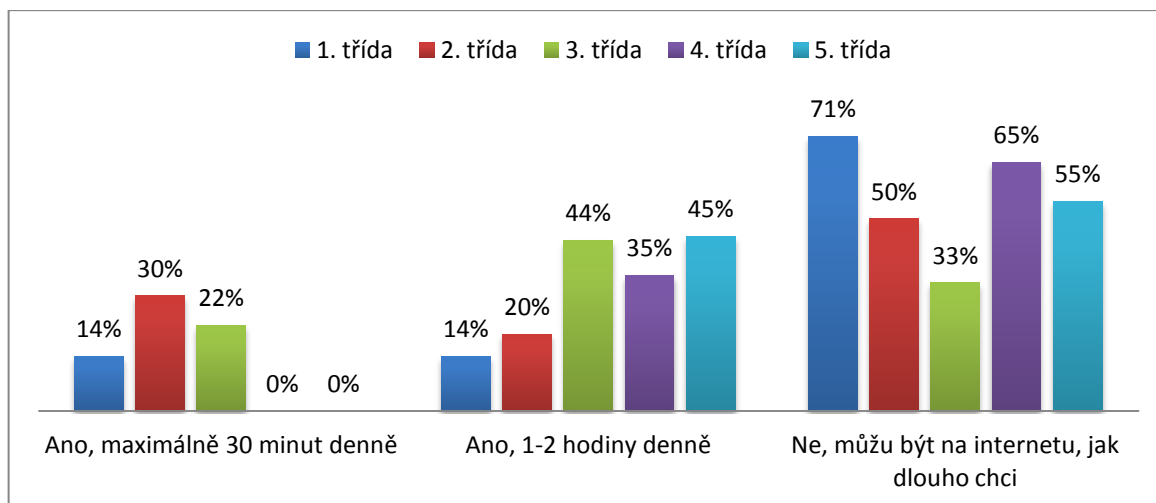
Graf 7.: Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštěvuješ? — škola

Otázka číslo 4: Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu?

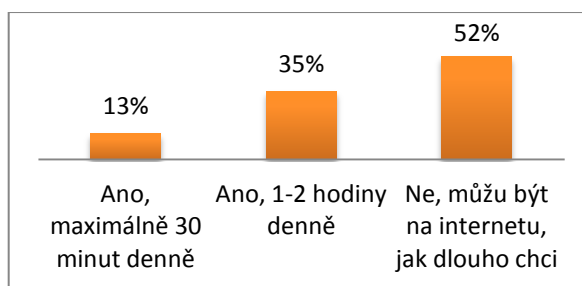
Další otázka se zaměřuje na čas, který tráví děti denně na internetu. Dle výsledků výzkumného šetření může být 52 % žáků na internetu neomezenou dobu. Pouhých 13 % prvostupňových dětí má vymezený čas, který tráví na internetu do 30 minut denně.

Tab.č. 7.: Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Ano, maximálně 30 minut denně	1	6	4	0	0
Ano, 1-2 hodiny denně	1	4	8	6	10
Ne, můžu být na internetu, jak dlouho chci	5	10	6	11	12
x platných odpovědí	7	20	18	17	22

Graf 8: Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu? — třída

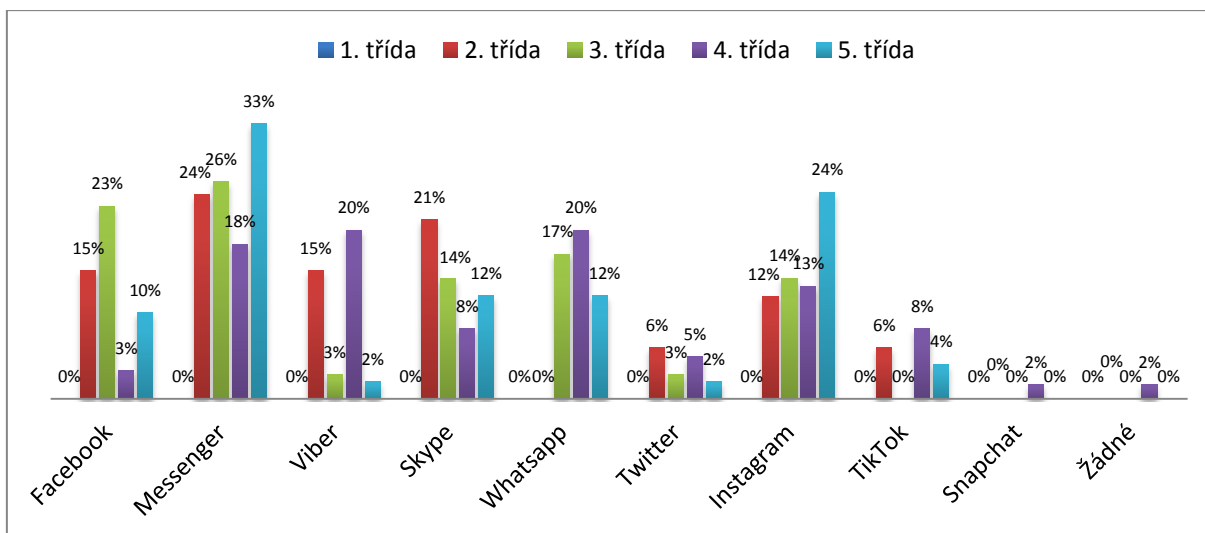
Graf 9: Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu? — škola

Otázka číslo 5: Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu?

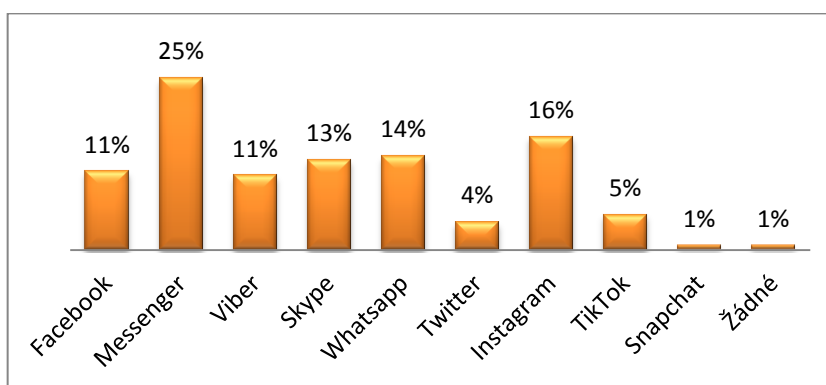
V otázce číslo 5 jsme se zjišťovali, jak moc jsou populární sociální služby ke komunikaci u dětí prvních stupňů ZŠ. Ani jeden žák první třídy nedokázal na tuto otázku odpovědět. Pracujeme tedy jen s žáky druhých až pátých ročníku. Mezi těmito žáky se objevil pouze jeden žák, který nevyužívá žádné sociální služby ke komunikaci na internetu.

Tab.č. 8.: Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Facebook	-	5	8	2	5
Messenger	-	8	9	11	16
Viber	-	5	1	12	1
Skype	-	7	5	5	6
Whatsapp	-	0	6	12	6
Twitter	-	2	1	3	1
Instagram	-	4	5	8	12
TikTok	-	2	0	5	2
Snapchat	-	0	0	1	0
Žádné	-	0	0	1	0
<i>x platných odpovědí</i>	-	33	35	60	49

Graf 10: Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu? — třída

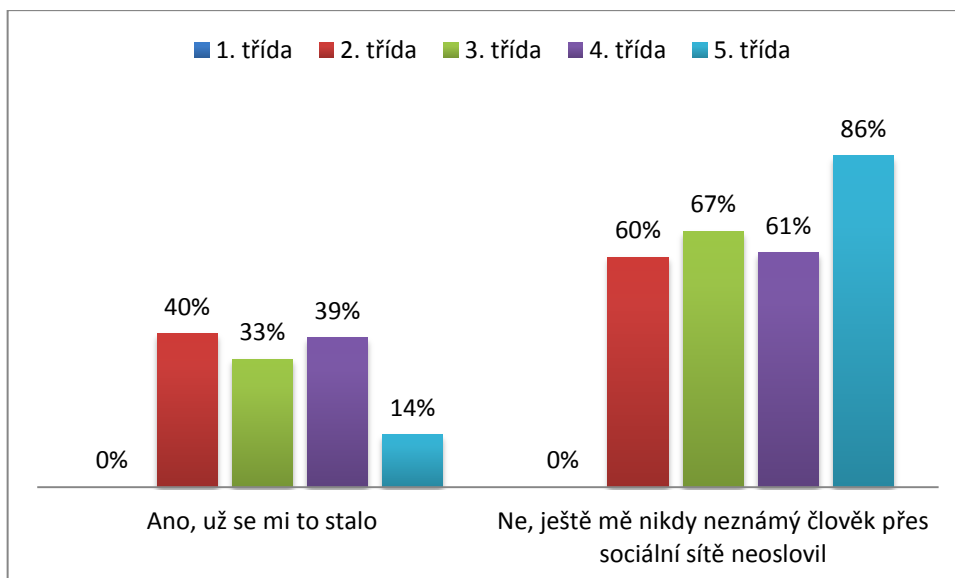
Graf 11: Máš Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu? — škola

Otázka číslo 6: Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk?

Navázání komunikace s neznámou osobou, může značit jisté ohrožení. Z výsledků našeho šetření se dozvídáme, že 29 % žáků, kteří se pravidelně pohybují na internetu, se setkala s oslovením cizí osoby.

Tab.č. 9.: Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Ano, už se mi to stalo	-	2	6	7	3
Ne, ještě mě nikdy neznámý člověk přes sociální sítě neoslovil	-	3	12	11	19
<i>x platných odpovědí</i>	-	5	18	18	22

Graf 12: Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk? - třída

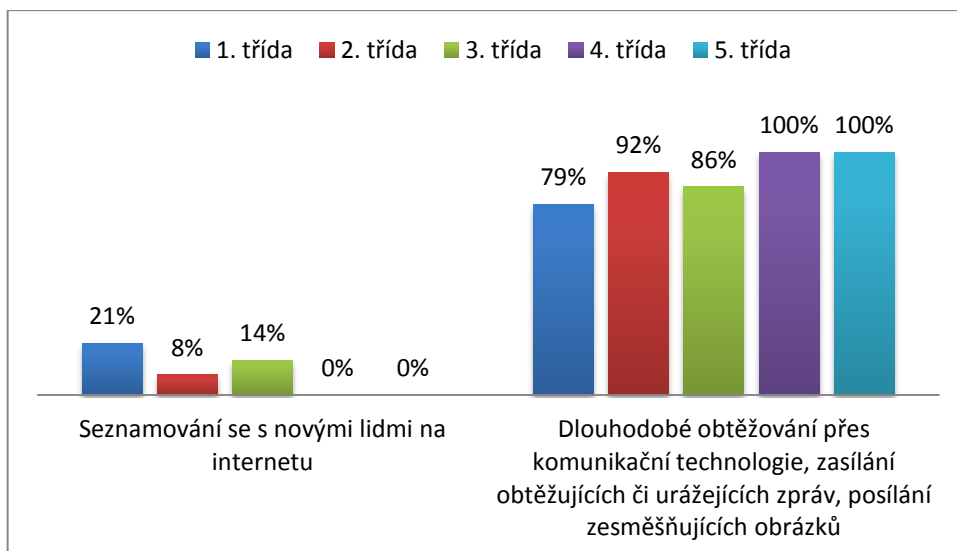
Graf 13: Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk? - škola

Otázka číslo 7: Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana?

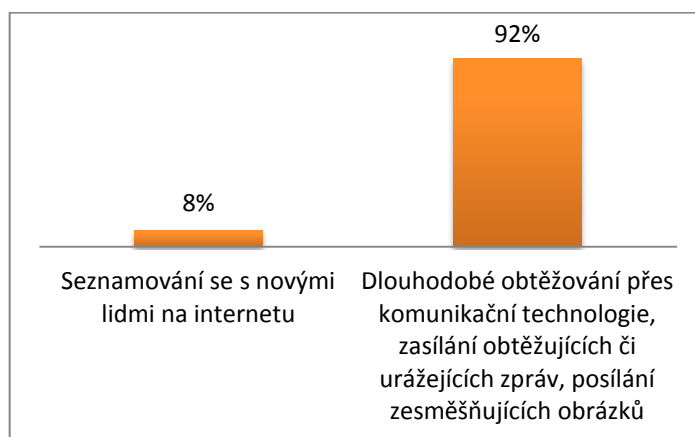
V další části výzkumného šetření jsme zjišťovali, zda děti vědí, co znamená kyberšikana. Děti dostaly na výběr dvě možnosti a z výzkumného šetření vyplývá, že 92 % dětí ví, co kyberšikana znamená. Při srovnání ročníků můžeme pozorovat, že prvňáčci jsou oproti čtvrté a páté třídě méně informovaní.

Tab.č. 10.: Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Seznamování se s novými lidmi na internetu	3	2	3	0	0
Dlouhodobé obtěžování přes komunikační technologie, zaslání obtěžujících či urážejících zpráv, posílání zesměšňujících obrázků	11	22	18	18	22
<i>x platných odpovědí</i>	14	24	21	18	22

Graf 14: Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana? — třída

Graf 15: Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana? — škola

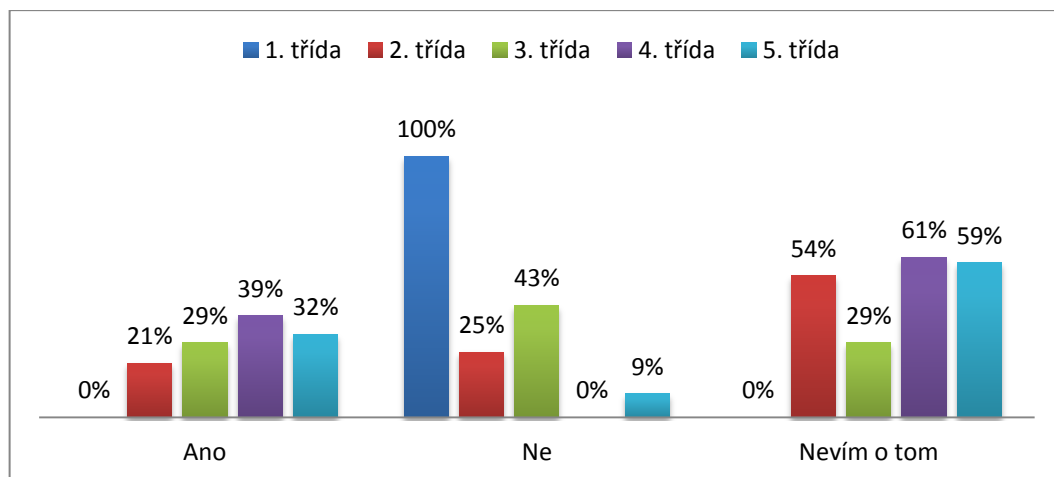
Otázka číslo 8: Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana?

Výzkumné šetření potvrdilo, že 25 % dětí prvního stupně základní školy se setkalo s kyberšikanou. U odpovědí na tuto otázku jsme mohli pozorovat subjektivitu prožívání dětí. V první třídě se žáci shodli na tom, že kyberšikanu v jejich třídě nezažili. S vyššími ročníky stoupá výskyt kyberšikany, v 5. třídě se setkalo s kyberšikanou 32 % dotazujících.

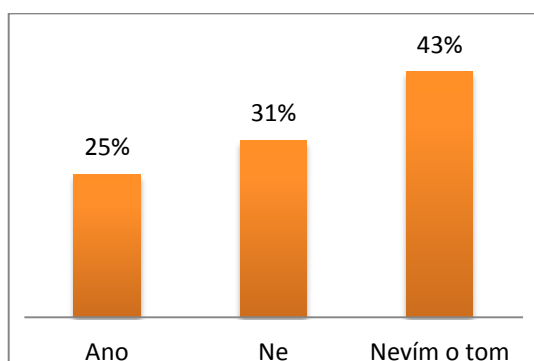
Tab.č. 11.: Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Ano	0	5	6	7	7
Ne	14	6	9	0	2
Nevím o tom	0	13	6	11	13
<i>x platných odpovědí</i>	14	24	21	18	22

Graf 16: Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana? — třída

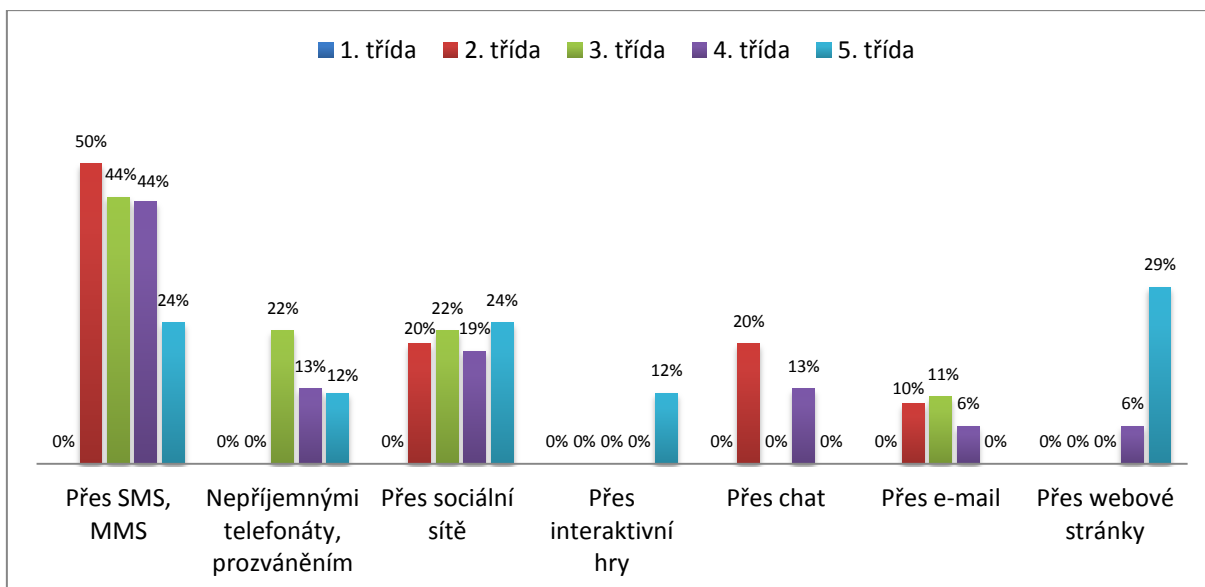
Graf 17: Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana? — škola

Otázka číslo 9: Jakými způsoby docházelo ke kyberšikaně?

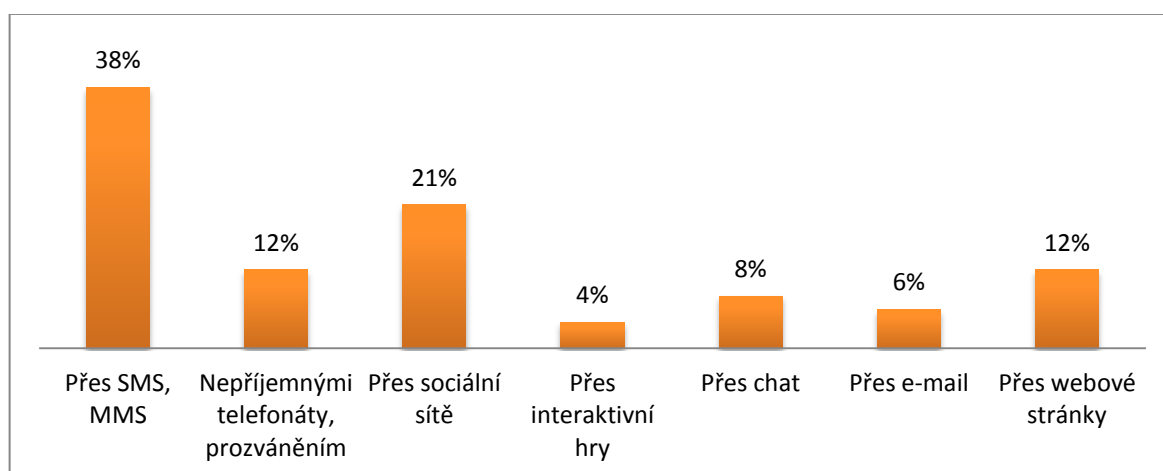
V teoretické části jsme tučně zvýrazňovaly ty způsoby šikany, ke kterým dle našeho názoru, může na prvním stupni základních škol docházet. Výzkumné šetření naše domněnky potvrdilo a ukázalo se, že děti na prvním stupni ZŠ se setkávají s kyberšikanou i přes webové stránky, které jsme v teoretické části nezvýrazňovali.

Tab.č. 12.: Jakými způsoby docházelo ke kyberútokům?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Přes SMS, MMS	-	5	4	7	4
Nepříjemnými telefonáty, prozváněním	-	0	2	2	2
Přes sociální síť	-	2	2	3	4
Přes interaktivní hry	-	0	0	0	2
Přes chat	-	2	0	2	0
Přes e-mail	-	1	1	1	0
Přes webové stránky	-	0	0	1	5
<i>x platných odpovědí</i>	-	10	9	16	17

Graf 18: Jakými způsoby docházelo ke kyberútokům? — třída

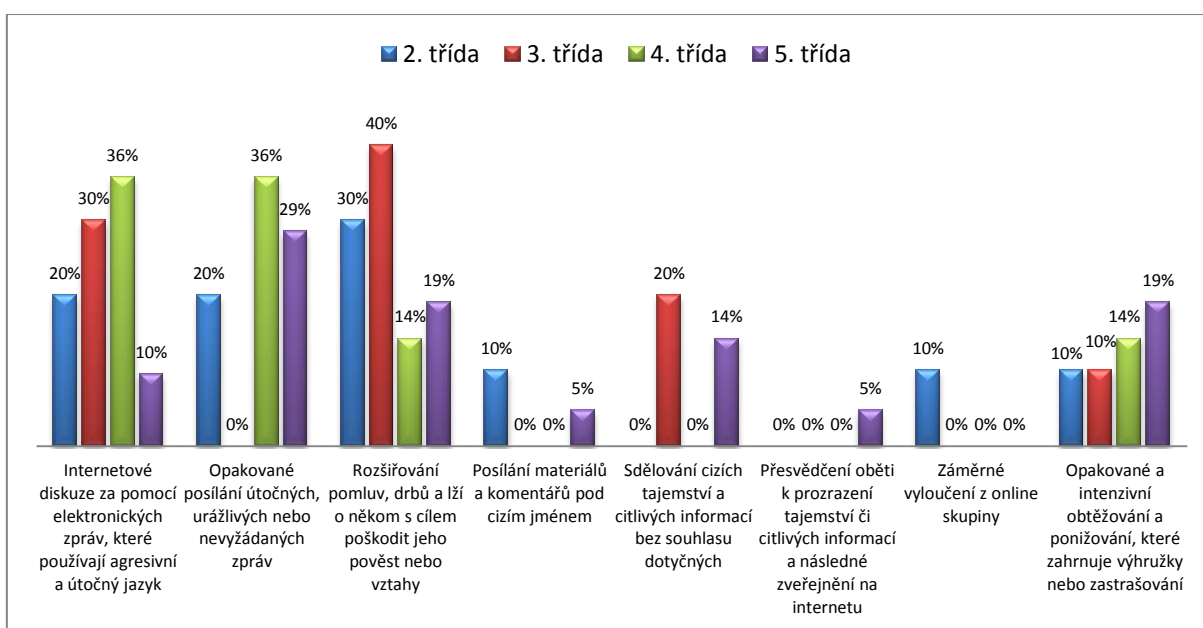
Graf 19: Jakými způsoby docházelo ke kyberútokům? — škola

Otázka číslo 10: Jak docházelo ke kyberšikaně?

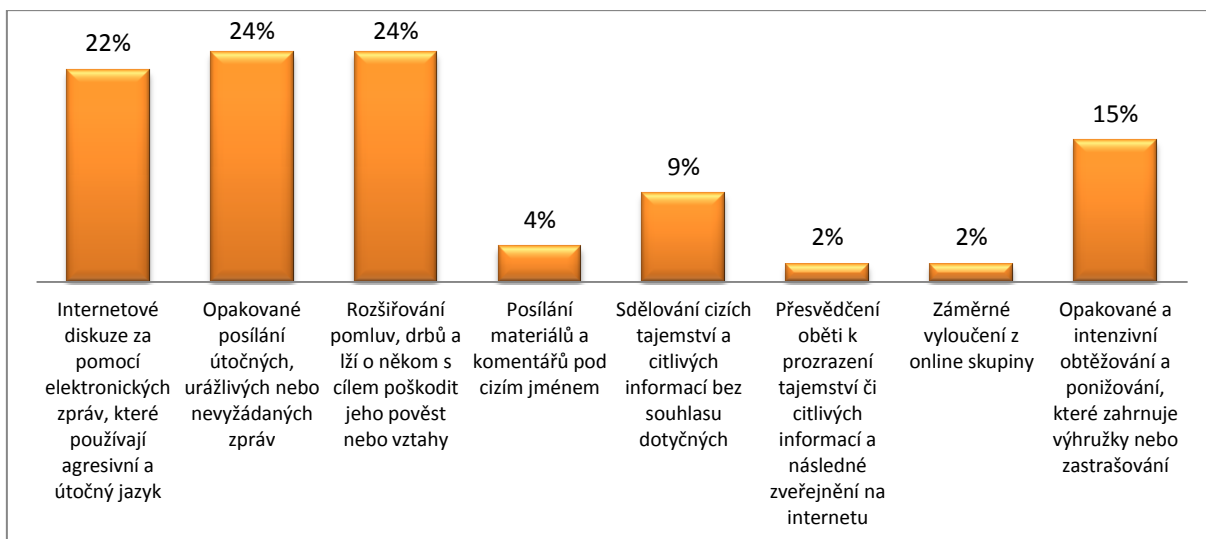
Výzkumné šetření ukázalo, že nejčastějšími druhy kyberšikanování je rozšiřování pomluv, drbů a lží o někom s cílem poškodit jeho pověst a opakované posílání útočných, urážlivých nebo nevyžádaných zpráv. Tyto dva způsoby byly označeny dětmi v 24 %. 22 % dětí se setkalo s kyberútoky prostřednictvím internetové diskuze pomocí elektronických zpráv, které používají agresivní a útočný jazyk.

Tab.č. 13.: Jak docházelo ke kyberútokům?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Internetové diskuze za pomoci elektronických zpráv, které používají agresivní a útočný jazyk	-	2	3	5	2
Opakované posílání útočných, urážlivých nebo nevyžádaných zpráv	-	2	0	5	6
Rozšiřování pomluv, drbů a lží o někom s cílem poškodit jeho pověst nebo vztahy	-	3	4	2	4
Posílání materiálů a komentářů pod cizím jménem	-	1	0	0	1
Sdělování cizích tajemství a citlivých informací bez souhlasu dotyčných	-	0	2	0	3
Přesvědčení oběti k prozrazení tajemství či citlivých informací a následné zveřejnění na internetu	-	0	0	0	1
Záměrné vyloučení z online skupiny	-	1	0	0	0
Opakované a intenzivní obtěžování a ponižování, které zahrnuje výhrůžky nebo zastrašování	-	1	1	2	4
x platných odpovědí	-	10	10	14	21

Graf 20: Jak docházelo ke kyberútokům? — třída

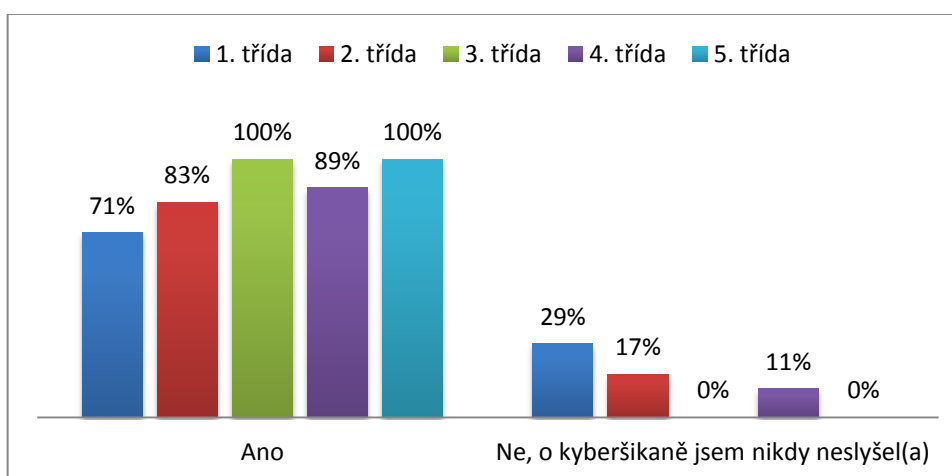
Graf 21: Jak docházelo ke kyberútokům? — škola

Otázka číslo 11: Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně?

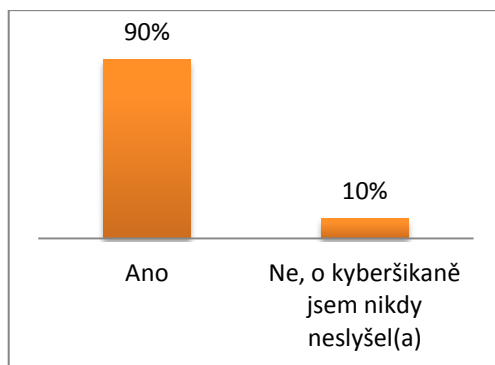
Odpovědi na otázku číslo 11 dokazují, že prevence proti rizikovému chování ve školách funguje dobře. 90 % dotazovaných dětí uvedlo, že již dříve ve škole diskutovali na téma kyberšikana. Pouhých 10 % dětí uvedlo, že se s tímto jevem ve škole ještě nesetkaly.

Tab.č. 14.: Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Ano	10	20	21	16	22
Ne, o kyberšikaně jsem nikdy neslyšel(a)	4	4	0	2	0
x platných odpovědí	14	24	21	18	22

Graf 22: Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně? — třída

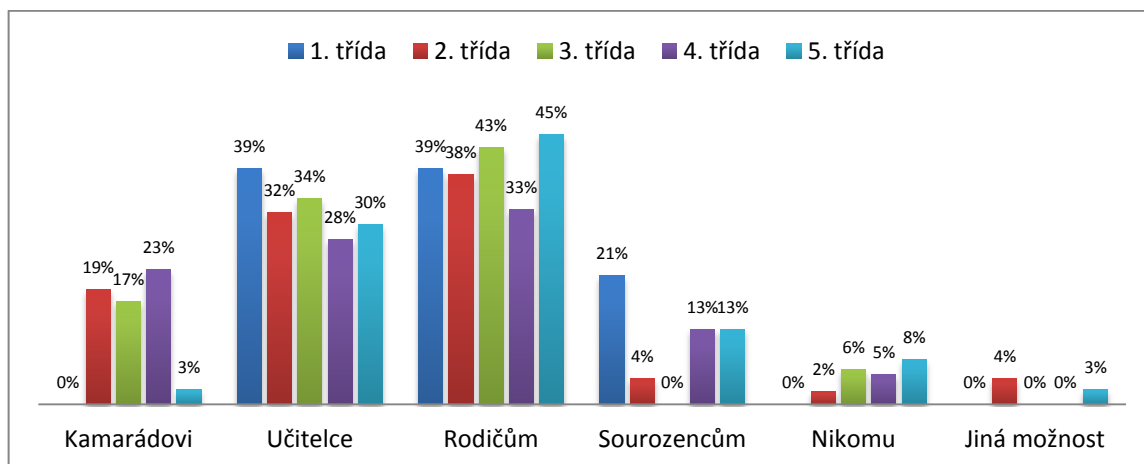
Graf 23: Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně? — škola

Otázka číslo 12: Komu by ses v případě kyberšikany svěřil(a)?

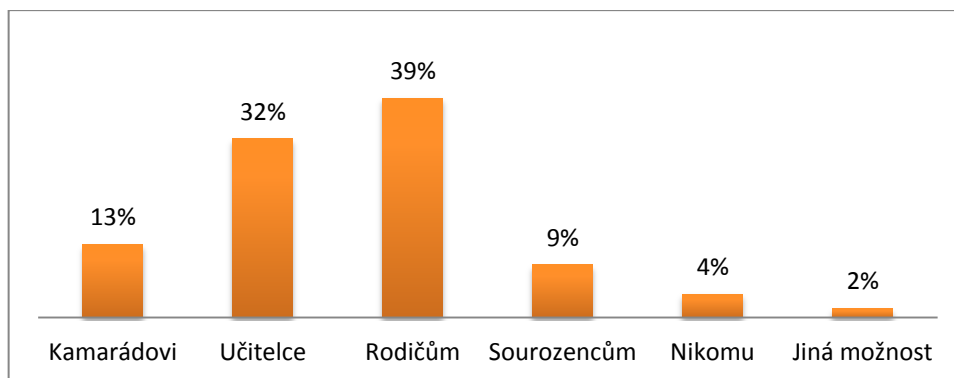
Výzkum potvrdil, že děti na prvním stupni základních škol by se nejčastěji svěřily svým rodičům, a to v 39 %. Dále mají děti největší důvěru ke svým pedagogům, a to v 32 %. Dále děti uvedly, že by se svěřovaly kamarádům sourozencům, nebo jiným osobám. Měli bychom ale upozornit na to, že 4 % dětí nemají ve svém blízkém okolí osobu, které by se v případě trápení mohly svěřit.

Tab.č. 15.: Komu by ses v případě obtěžování svěřil(a)?

	1. třída	2. třída	3. třída	4. třída	5. třída
Kamarádovi	0	9	6	9	1
Učitelce	11	15	12	11	12
Rodičům	11	18	15	13	18
Sourozencům	6	2	0	5	5
Nikomu	0	1	2	2	3
Jiná možnost	0	2	0	0	1
<i>x platných odpovědí</i>	28	47	35	40	40

Graf 24: Komu by ses v případě obtěžování svěřil(a)? — třída

Graf 25: Komu by ses v případě obtěžování svěřil(a)? — škola

8. DISKUZE

V předchozí části bakalářské práce jsme uvedli výsledky průzkumu, který jsme zobrazili pomocí tabulek a grafů. V poslední kapitole posoudíme data, která jsme získali z dotazníkového průzkumu. Získaná data budeme srovnávat i s výsledky předešlých průzkumů, které jsme sdělili v páté kapitole bakalářské práce.

Výzkumné šetření ukázalo, že 70 % dotazovaných má přístup k internetu doma přes připojení WIFI. Pouhých 13 % dětí prvního stupně uvedlo, že nemá přístup k internetu. Nejvíce dětí nemá přístup k internetu v první třídě a to celých 50 %. S otázkou přístupu internetu, souvisí i otázka, kolik času děti tráví na internetu. 52 % dětí tráví na internetu libovolné množství času. V první třídě si může neomezeně volnou dobu na internetu trávit 71 %, v páté třídě 55 %. S tímto problémem souvisí odpovědi i na otázku, zda rodiče děti kontrolují. Pouhých 34 % rodičů, dle odpovědí dotazovaných, kontroluje své děti, jakým způsobem tráví svůj volný čas na internetu.

Dále jsme se v dotazníkovém průzkumu zabývaly problémem, kolik dětí na prvním stupni základních škol využívá mobilní telefon, či jiná elektronická zařízení. 42 % dotazovaných uvedlo, že vlastní mobilní telefon, 33 % dotazovaných vlastní tablet a 19 % notebook. Pouze 4% uvedly, že nevlastní žádné takové zařízení.

Tato data můžeme srovnat i s výsledky autorů, na které jsme odkazovali v 5. kapitole bakalářské práce. Učňová uvedla, že mobilní telefon vlastní 144 dětí ze 148 a Menclová uvedla, že ze 115 dětí nevlastní mobilní telefon pouze 3 děti.

V dotazníkovém průzkumu jsme zjišťovali, kolik dětí prvních stupňů základních škol, umí vysvětlit význam slova kyberšikana. Velice mile nás překvapilo, když výsledk průzkumu ukázaly, že 92 % dotazovaných dětí umí kyberšikanu vysvětlit. Průzkum dále ukázal, že 25 % dotazovaných se setkalo ve třídě s kyberšikanou. V první třídě 100 % odpovědělo, že se s kyberšikanou ve třídě nesetkalo. Ve čtvrté a páté třídě se setkalo s kyberšikanou ve třídě 39 % a 32 % dětí. Program E-bezpečí uvádí, že téměř 51 % dětí má nějakou zkušenost s kyberšikanou.

Dalšími důležitými údaji jsou informace o způsobech, jakými docházelo ke kyberútokům. Dotazované děti uvedly, že v 38 % docházelo ke kyberútokům přes SMS, 21 % uvedlo, že docházelo ke kyberútokům přes sociální sítě, a ve 12 % případů docházelo ke kyberútokům prostřednictvím nepříjemných telefonátů, prozvánění a přes webové stránky.

V dotazníkovém šetření jsme zjišťovali informace, jak docházelo ke kyberútokům. Děti uvedly, že nejčastěji docházelo ke kyberútokům rozšiřováním pomluv a opakovaným posíláním urážlivých zpráv. Oba dva tyto způsoby byly označeny v 24 %. Dále probíhaly kyberútoky prostřednictvím internetových diskuzí za pomoci elektronických zpráv, a to v 22 %. E-bezpečí uvádí, že nejčastějšími formami kyberšikan je slovní útok (33 %), prozvánění (24 %) a vyhrožování či zastrašování (17 %).

Díky šetření jsme se dozvěděli, že děti jsou dobře informovány pedagogy o kyberšikaně. 90 % dětí uvedlo, že se o kyberšikaně ve škole již dříve bavili.

Považujeme ale za důležité upozornit na odpovědi dětí u otázky číslo 12. Celá 4 % dětí na prvním stupni základní školy nemá ve svém okolí osobu, které by se v případě potřeby mohly svěřit.

ZÁVĚR

Bakalářská práce, ve které jsem se zabývala kyberšikanou u dětí na prvním stupni základních škol se skládá ze čtyř kapitol teoretické části a třech kapitol praktické části. V úvodu bakalářské práce byly vymezeny dílčí teoretické a praktické cíle, které, dle mého názoru, byly splněny.

V teoretické části bakalářské práce jsme v první kapitole zařadili kyberšikanou do systému rizikového chování. Dále jsme se věnovali šikaně, ze které se kyberšikanu vydělila. Objasnili jsme pojmy šikana a kyberšikana a srovnávali jsme tyto dva rizikové jevy mezi sebou. Ve třetí kapitole jsme se věnovali specifikům kyberšikany na prvním stupni základních škol. V této kapitole jsme se také pokusili charakterizovat žáka prvního stupně základní školy a to především z psychologického hlediska. V poslední kapitole teoretické části bakalářské práce jsme se zaměřili na prevenci kyberšikany. Prevenci kyberšikany jsme rozdělili na prevenci na úrovni státu, školy a rodiny.

Druhou částí bakalářské práce je část praktická. Pátá kapitola se věnuje zhodnocení aktuálnosti daného tématu. V šesté kapitole bakalářské práce jsou obsaženy cíle a problémy výzkumného šetření, dále je v šesté kapitole obsažena metoda sběru dat a výběr vzorku do výzkumného šetření. Poslední, sedmá, kapitola bakalářské práce se zabývá výsledky dotazníkového šetření.

Kyberšikana je poměrně novým jevem, který se v české společnosti vyskytuje. Pro výzkum jsem si vybrala základní školu v Předklášteří. Do výzkumného šetření se zapojilo 99 dětí, z toho 52 chlapců a 47 děvčat. Výzkumu se zúčastnilo všech pět ročníků základního stupně. Ve výzkumu jsme zjistili, že děti první třídy ještě u některých kladených otázek, nebyly schopny odpovědět. Děti dalších ročníků na položené otázky dokázaly bez problémů odpovědět.

Jako hlavní cíl výzkumného šetření jsme si stanovili objasnit, zda se děti prvního stupně základní školy setkávají s kyberšikanou. Výzkumné šetření potvrdilo, že i děti na prvním stupni zažívají kyberšikanu a to celých 25%. Dle mého názoru je to poměrně vysoké číslo na to, že se jedná o děti prvních stupňů základních škol. V praktické části jsme také navazovaly na druhy a formy kyberšikany ze třetí kapitoly teoretické části. Ve výzkumném šetření se zjistilo, že mezi nejčastějšími druhy kyberšikany patří rozšiřování pomluv, drbů a lží o někom s cílem poškodit jeho pověst a opakované posílání útočných a urážejících zpráv. Oba tyto druhy kyberšikany děti zvolily v 24%. Nejčastější způsoby,

kterými docházelo ke kyberšikaně, bylo dětmi zvoleno kyberšikanování přes SMS, MMS a sociální sítě.

Dalším cílem teoretické části bylo zjistit, kolik dětí na prvním stupni vlastní multimediální zařízení. Výsledky výzkumného šetření ukazují, že pouze 4% dětí na prvním stupni nevlastní žádné multimediální zařízení. 42% dětí vlastní mobilní telefon, 33% tablet a 19% dětí na prvním stupni základních škol vlastní svůj notebook. Velmi mile mě překvapily odpovědi na otázku, zda děti o kyberšikaně ve škole mluví. 90% dětí ve výzkumném šetření uvedlo, že o kyberšikaně už ve škole dříve diskutovaly.

Ve výsledcích výzkumného šetření je jsme také uvedli, že 87% dětí prvního stupně základní školy má přístup k internetu. Pouze to ukazuje na vzestup rozvoje moderních technologií.

Téma kyberšikana na prvním stupni základních škol jsem v bakalářské práci zpracovala celistvě. Toto téma jsem si vybrala z důvodu kyberšikany ve 4. třídě základní školy, ve které pracuji. I pro budoucnost je bakalářská práce na téma kyberšikana přínosem, protože vývoj multimediálních zařízení se výskyt kyberšikany bude, dle mého, zvyšovat. 15. března letošního roku odvysílala Česká televize reportáž o kyberšikaně a násilí na českých školách. Děti v Praze se dokonce prostřednictvím sociálních sítí domlouvají na rvačkách.

Je velice důležité, aby se pedagogičtí pracovníci vzdělávali v oblasti informačních technologií a také, aby své žáky pravidelně informovali o možnostech rizika na internetu.

Zpracování tohoto tématu bylo pro mě velmi náročné. Věřím ale, že pro pedagogy na prvním stupni bude přínosné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

1. ČAČKA, Otto, *Psychologie dítěte*. Tišnov, 1997. SURSUM 3. vydání. ISBN: 80-85799-03-0
2. ČERNÁ, Alena a kol., *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.
3. DĚDKOVÁ, Lenka, ŠEVČÍKOVÁ, Anna, MACHÁČKOVÁ, Hana a David ŠMAHEL, *Kyberšikana – průvodce novým fenoménem*. Praha, Grada 2013, 152s., ISBN 978-80-247-4577-0
4. Dětské krizové centrum [online]. Praha 4, 2015 [cit. 2019-6-1]. Dostupné z: <http://www.ditekrize.cz>
5. E-bezpečí [online]. *Jak se chránit před kyberšikanou a jak se bránit kyberútočníkům*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 22.5.2019 [cit. 2019-4-9]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/102-27>
6. E-bezpečí [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2013, 26.6.2013 [cit. 2018-4-7]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>
7. FILECCIA Marco a kol. Online Safety Institute, z.s.p.o., Svornosti 30, 150 00 Praha 5, IČO: 75098679 [online]. 2017 [cit. 2019-03-19]. *Jak zvládnout kyberšikanu?* Dostupné z: <https://www.saferinternet.cz/vzdelani/vzdelavani/metodicke-materialy.html?start=10>
8. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 231 str. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0
9. HADJ MOUSOVÁ, Zuzana a Josef DUPLINKSÝ, *Sociálně patologické jevy vs. Rizikové chování – terminologické otázky*, 2007 [cit. 2019-04-07] Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/38541/MoussovaZ_SocialnePatologicke_2007.pdf;jsessionid=DE46F73CE5AF8684304C DFA98E6A9118?sequence=1

10. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, *Velký psychologický slovník*. Praha, Portál, 2010, ISBN: 978-80-7367-686-5, 797 stran
11. HULANOVÁ, Lenka, *Internetová kriminalita páchaná na dětech*. Triton, Praha 2012, ISBN: 978-80-7387-545-9, 217 s.
12. KOČVAROVÁ, Ilona. Základní společné aspekty kvantitativních metod sběru dat v pedagogických výzkumech. In: CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015, s. 7–23. ISBN 978-80-7454-553-5.
13. KOLÁŘ, Michal, *Nová cesta k léčbě šikany*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-871-
14. KOLÁŘ, Michal, *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 128 s. ISBN 80-7178-123-1
15. KREJČOVÁ, Martina, *Rizikové chování žáků základních škol: bakalářská práce*, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta pedagogická, 2016, 57 s
16. KOPECKÝ, Kamil, *Kyberšikana a její specifika v prostředí systému primární prevence rizikového chování*, Olomouc, 2016, 240 str., [cit. 2019-04-27] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/odborne-studie/105-kybersikana-a-jeji-specifika-v-prostredi-systemu-primarni-prevence-rizikoveho-chovni/file>
17. KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, *E-bezpeci, Kyberšikana cílená na děti, průvodce studiem*, Olomouc 2018, [cit. 2019-05-01] Dostupné z: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne_seminare/E-Bezpeci_-_Kybersikana_cilena_na_deti.pdf
18. KOVÁŘOVÁ, Veronika a Kamil KOPECKÝ, *Fenomén – disinhibiční efekt* [online].2012. Projekt E-bezpečí Olomouc Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/485-fenomen-disinhibini-efekt>
19. KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana - Kybernetická Šikana* [online]. Projekt MŠMT. 2010. Olomouc. [cit. 2019-03-29] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/34-o-projektu-1/o-projektu/925-materialy>

20. KREJČÍ, Veronika a Kamil KOPECKÝ, *Kyberšikana u českých dětí – závěry z výzkumného šetření projektu E-bezpečí a Centra PRVOK 2009*, Olomouc, 2009, [cit. 2019-4-7]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/43-247>
21. MENCLOVÁ, Lenka, *Kyberšikana a její prevence na základních školách: diplomová práce*, Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 76 s.
22. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018* [cit. 2019-04-27] Dostupné z: www.msmt.cz/file/28077_1_1/
23. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027* [cit. 2019-04-07] Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf
24. MIOVSKÝ, Michal a kolektiv, *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*, 2.vydání, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2015, 272 s. ISBN 978-80-7422-393-8
25. Nenech to být [online]. 2019 [cit. 2019-6-1]. Dostupné z: <https://www.nntb.cz/o-nas>
26. NOVÁKOVÁ, Jaromíra, *Spolupráce Policie se školami*, Strakonice, 28. Března 2012, [cit. 2019-04-30] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/spoluprace-policie-se-skolami.aspx>.
27. ONDRÁČKOVÁ, Tereza a Monika VLACHOVÁ, *Kyberšikana*. [online]. c2010-12-12 [cit. 2019-03-19]. *Kyberšikana a šikana – rozdíly*. Dostupné z: <http://www.kybersikana.eu/2010/12/kybersikana-sikana-rozdily.html>
28. POKORNÝ, Vratislav, TELCOVÁ, Jana a Anton TOMKO, *Prevence sociálně patologických jevů : Manuál praxe*. Brno : Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. 186 s. ISBN 80-86568-04-0
29. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a Jiří MAREŠ, *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6
30. ROGERS, Vanessa, *Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. vyd. Praha: Portál, 2011, 104 s. ISBN 978-80-7367-984-2.

31. ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ, *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-2991-6.
32. SOBOTKOVÁ NILSEN, Veronika, *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 147 str. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3
33. SOCHŮREK, Jan, *Úvod do sociální patologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009, 186 str. ISBN 978-80-7372-448-1.
34. ŠEBKOVÁ, Sylva, *Syndrom rizikového chování v dospívání* [online]. 2004 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <http://medicina.cz/clanky/5978/34/Syndrom-rizikoveho-chovani-v-dospivani/>
35. ŠEBKOVÁ, Sylva, *Syndrom rizikového chování v dospívání* [online]. 2004 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z WWW: <http://medicina.cz/clanky/5978/34/Syndrom-rizikoveho-chovani-v-dospivani/>
36. ŠEVČÍKOVÁ, Anna, *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu: závislost na internetu, navazování kontaktů online, soukromí na sociálních sítích, online komunity*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5010-1.
37. UČŇOVÁ, Klára, *Kyberšikana na základních školách ve městě Brně: bakalářská práce*, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně: Institut mezioborových studií Brno, 2010. 65 s.
38. VAŠUTOVÁ, Maria, *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, 152 s. ISBN 978-80-7367-912-5
39. VAŠUTOVÁ, Mária, *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, 152 s. ISBN 978-80-7367-912-5
40. VÁGNEROVÁ, Kateřina a kol., *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-611-7
41. VESELÁ, Martina, *Kyberšikana z pohledu žáků ZŠ: bakalářská práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra psychologie, 2011. 82 s.

SEZNAM ZKRATEK

MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Policie ČR	Policie České republiky
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
ČR	Česká republika

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Přehled trestných činů spojené s kyberšikanou.....	11
Tab. 2 Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou.....	13
Tab. 3 Do jaké třídy chodíš?.....	33
Tab. 4 Vlastníš některé ze zařízení.....	33
Tab. 5 Máš přístup k internetu ze zařízení, které vlastníš?.....	34
Tab. 6 Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštívuješ?.....	35
Tab. 7 Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu?.....	36
Tab. 8 Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu?.....	37
Tab. 9 Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk?.....	38
Tab. 10 Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana?	39
Tab. 11 Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana?	40
Tab. 12 Jakými způsoby docházelo ke kyberútokům?	41
Tab. 13 Jak docházelo ke kyberútokům?	43
Tab. 14 Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně?	44
Tab. 15 Komu by ses v případě obtěžování svěřil(a)?	45

SEZNAM GRAFŮ

Graf č.1: Do jaké třídy chodíš?.....	33
Graf č.2: Vlastníš některé ze zařízení? - třída	34
Graf č.3: Vlastníš některé ze zařízení? - škola	34
Graf č.4: Máš přístup k internetu ze zařízení, které vlastníš? - třída.....	35
Graf č.5: Máš přístup k internetu ze zařízení, které vlastníš? - škola.....	35
Graf č.6: Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštívuješ? - třída	36
Graf č.7: Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštívuješ? - škola	36
Graf č.8: Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu? - třída.....	37
Graf č.9: Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu? - škola.....	37
Graf č.10: Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu? - třída	38
Graf č.11: Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu? - škola.....	38
Graf č.12: Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk?-třída..	39
Graf č.13: Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk?-škola.	39
Graf č.14: Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana? - třída.....	40
Graf č.15: Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana? - škola.....	40
Graf č.16: Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana? - třída.....	41
Graf č.17: Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana? - škola.....	41
Graf č.18: Jakými způsoby docházelo ke kyberútokům? - třída	42
Graf č.19: Jakými způsoby docházelo ke kyberútokům? - škola	42
Graf č.20: Jak docházelo ke kyberútokům? - třída.....	43
Graf č.21: Jak docházelo ke kyberútokům? - škola.....	44
Graf č.22: Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně? - třída	44
Graf č.23: Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně? - škola	45
Graf č.24: Komu by ses v případě obtěžování svěřil(a)? - třída.....	45
Graf č.25: Komu by ses v případě obtěžování svěřil(a)? - škola.....	46

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č.1: Dotazník

Dotazník

Milé děti, jmenuji se Hana Blahová, pracuji jako asistentka pedagoga na Základní škole v Předklášteří a zároveň studuji Vysokou školu v Olomouci. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku, který mi bude sloužit k dokončení práce, kterou musím napsat, abych úspěšně ukončila studium. Tento dotazník je anonymní – to znamená, že se nikde nepodepíšete svým jménem, nikdo se tedy nedozví, jak jsi odpovídal (a) na otázky v dotazníku. Moc děkuji za vaše odpovědi a přeji vám hezký zbytek školního roku ☺

Jsem: DÍVKA – CHLAPEC

Chodím do: 1. třídy, 2. třídy, 3. třídy, 4. třídy, 5. třídy

1. Vlastníš některé ze zařízení? (můžeš zakroužkovat více odpovědí)

- Mobilní telefon
- Tablet
- Notebook
- Jiné .....
- Nevlastním žádné takové zařízení

2. Máš přístup k internetu ze zařízení, které vlastníš?

- Ano, doma přes WIFI
- Ano, mám zaplacená data
- Ne, nemám přístup k internetu

Na otázky číslo 3- 5 odpovídají pouze děti, které mají přístup k internetu

3. Kontrolují Tví rodiče, jaké stránky na internetu navštěvuješ?

- Ano
- Ne

4. Máš rodiči omezený čas, který můžeš trávit na internetu?

- Ano, maximálně 30 minut (půl hodiny) denně
- Ano, 1-2 hodiny denně
- Ne, můžu být na internetu, jak dlouho chci

5. Využíváš některé sociální služby ke komunikaci na internetu? (Zakroužkuj všechny, které využíváš)

- Facebook
- Messenger
- Viber
- Skype
- Whatsapp
- Twitter
- Instagram
- Jiné.....

6. Stalo se ti někdy, že Tě přes sociální sítě oslovil nějaký neznámý člověk?

- Ano, už se mi to stalo
- Ne, ještě mě nikdy neznámý člověk přes sociální sítě neoslovil

Teď už budou odpovídat i děti, které nemají přístup k internetu ☺

7. Co dle Tvého názoru znamená slovo kyberšikana?

- Seznamování se s novými lidmi na internetu
- Dlouhodobé obtěžování přes komunikační technologie, zasílání obtěžujících či urážejících zpráv, posílání zesměšňujících obrázků

8. Objevila se ve Vaší třídě kyberšikana?

- Ano
- Ne
- Nevím o tom

Na otázky č.9 a 10 odpovídají jen děti, které se setkaly s kyberšikanou

9. Jakými způsoby docházelo ke kyberšikaně?

- Přes SMS, MMS
- Nepříjemnými telefonáty, prozváněním
- Přes sociální sítě
- Přes interaktivní hry
- Přes chat
- Přes e-mail
- Přes webové stránky

10. Jak docházelo ke kyberšikaně?

- Internetové diskuze za pomoci elektronických zpráv, které používají agresivní a útočný jazyk.
- Opakované posílání útočných, urážlivých nebo nevyžádaných zpráv.
- Rozšiřování pomluv, drbů a lží o někom s cílem poškodit jeho pověst nebo vztahy.
- Posílání materiálů a komentářů pod cizím jménem
- Sdělování cizích tajemství a citlivých informací bez souhlasu dotyčných.
- Přesvědčení oběti k prozrazení tajemství či citlivých informací a následné zveřejnění na internetu
- Záměrné vyloučení z online skupiny.
- Opakované a intenzivní obtěžování a ponižování, které zahrnuje výhrůžky nebo zastrasování

11. Mluvili jste ve škole už dříve o kyberšikaně?

- Ano
- Ne, o kyberšikaně jsem dříve nikdy neslyšel(a)

12. Komu by ses v případě obtěžování svěřil(a)?

- Kamarádovi
- Učitelce
- Rodičům
- Sourozencům
- Nikomu
- Jiná možnost: .....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Hana Blahová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Kyberšikana na prvním stupni základních škol
Název v angličtině:	A cyber-bullying and its occurrence at primary schools
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá kyberšikanou na prvním stupni základních škol. V teoretické části se zabýváme pojmy jako rizikové chování, šikana, kyberšikana a prevence. Praktická část odkazuje na část teoretickou a je provedena pomocí dotazníkového šetření. Výzkum se zaměřuje na žáky prvního stupně základní školy. Cílem výzkumu je zjistit, zda se děti prvního stupně základní školy setkávají s kyberšikanou.
Klíčová slova:	Kyberšikana, rizikové chování, žák prvního stupně základní školy, prevence
Anotace v angličtině:	In my bachelor thesis, I focus on cyberbullying amongst small children at elementary schools. In the theoretical part, concepts such as risky behaviour, bullying, cyberbullying, and prevention are being discussed there. The practical part refers to the theoretical part and it is provided by a questionnaire. The research is focused on pupils in first to fifth grade at elementary schools. The aim of my bachelor thesis is to find out whether little children have experience with cyberbullying.
Klíčová slova v angličtině:	Cyberbullying, risky behaviour, a pupil from first to fifth grade at elementary school, prevention
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník
Rozsah práce:	58 stran
Jazyk práce:	čeština